

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadásért felelős: **Rubinek Gyula** az OMGE. Igazgatója.
Felelős szerkesztő: **Buday Barna**.

Szerkesztőség:

Budapest, IX., Köztelek-utca 8.

Kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Ülésnapok a Köztelken.

1907. márczius 7. d. e. 10 órakor. Gazdák Biztosító Szövetkezete alapítójának gyűlése.

" " 9. d. u. 4 órakor. Földmívelési és növénytermesztési szakosztály ülése.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” igazgató-választmányának ugyis mint a „Gazdasági Egyesületek Orsz. Szövetsége” végrehajtó-bizottságának

1907. évi febr. hó 27-én (szerdán) d. e. 10 órakor a „Köztelek” új székházában (Budapest, IX., Köztelek-u. 8. szám alatt) tartandó

I. rendes ülésére.

(Tárgysorozatot lásd a „Köztelek” 14. számában.)

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület”

földmívelési és növénytermesztési szakosztálya

1907. évi márczius hó 9-én (szombat) d. u. 4 órakor a „Köztelken” tartandó ülésére.

Tárgyak:

1. **Rácz Imre** gazd. akad. tanár előadása: „A répamagvak impregnálásáról és ennek gazdasági jelentőségéről.”2. **Grábner Emil** a m.-óvári növényterm. kis. állom. adjunktusának előadása: „A hazai vetőmagnemesítés szervezésének feladatairól.”

Budapest, 1907 febr. 23.

Cserhádi Sándor s. k.,
sz. o. elnök.

Meghívó

a „Gazdák Biztosító Szövetkezete” 1907. évi márczius hó 7-én az OMGE. székházának gyűléstermében (Budapest, IX., Üllői-út 25., bejárat Köztelek-u. 8.) d. e. 10 órakor tartandó

alapítók gyűlésére.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Alapszabályok módosítása. (Alapszabályok 6., 93., 94. és 102-ik §§-ai.)
3. A szövetkezet elnöki tisztére három szövetkezeti tag kijelölése. (Alapszabály 55. és 75. §.)
4. Alapító tagok bejelentése és változása.
5. Esetleges, a közgyűlés elé terjesztendő javaslatok.

Budapest, 1907 február 16-án.

az igazgatóság nevében:

Zselénski Róbert gróf s. k.,
a szövetkezet elnöke.

Németországi tanulmányut.

Németországba a folyó év május hó 29-től június 18-ig rendezendő gazdasági társas tanulmányutra jelentkezett 38 személy névsorát lapuk utolsó (16-ik) számában közöljük. Azóta részvételüket bejelentették:

Jeszenseky Béla fb. ügyvéd.

Kremzir Mór földbirtokos.

Jelentkezéseket az OMGE. titkári hivatala még márczius hó 15-ig elfogad. A részletes program és utleírás lapunk hirdetési rovatában van.

Jelentkezéseket kérünk mielőbb.

Előfizetési felhívás

a „Czukorrépa-termesztési előadások” cz. füzetre.

Egyesületünk, a hozzá beérkezett számos felszólítás folytán tervbe vette, hogy a január hó 28-án és 29-én a Köztelek székházában megtartott czukorrépa-termesztési előadásokat

külön fizetes kiadványban kívánja közzétenni. Az előadásokat hazánk legkiválóbb szaktudósai tartották meg és pedig:

Cserhádi Sándor: A czukorrépa helyes termesztése, művelése és trágyázásáról.

Jablounski József: A czukorrépa rovarkár elleni megvédekezéséről.

Linhart György: A czukorrépa betegségeiről és ellenük való védekezéséről.

A rendkívüli érdeklődéssel fogadott előadásokat az egyesület, ha elegendő megrendelő jelentkezik, már márczius hóban közre fogja bocsátani. A három előadást tartalmazó füzet megrendelési ára portómentes megküldéssel 1'00 korona. A megrendelési előjegyzések márczius hó 10-ig a „Patria” irod. és nyomdai részvénytársasághoz, Budapest, IX., Üllői-út 25. szám intézendők.

Az alföldi mezőgazdálkodás reformja.

Az „Országos Magyar Gazdasági Egyesülete” mozgalmat indított az alföldi mezőgazdálkodás reformja érdekében, amely célból az Alföld egyes, mezőgazdasági szempontból nevezetesebb vidékeit tanulmány tárgyává tette s ezen tanulmányozás eredményeit monografiákban foglaltatta össze. Ezen monografiák az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” kiadásában, nyomtatásban is megjelentek. Most jelent meg „Tanulmányok az alföldi gazdálkodási viszonyairól” czimen a negyedik kötet. Az első kötet, mely még 1906-ban jelent meg, **Jankó Miksa** dr. tanulmányait és a helyszínen gyűjtött adatok alapján **Hódmezővásárhely** gazdálkodási viszonyait, a második **Szalai Jánostól Mezőtur** város, a harmadik **Marton Andortól Torontál vármegye**, a negyedik kötet pedig **Berger Károly** Lajostól **Temes vármegye** gazdasági viszonyait és gazdálkodási rendszereit ismerteti. E művek megrendelhetők a „Patria” r.-t. könyvkiadó osztályában (IX., Üllői-út 25.). Az I. kötet ára 1 K. 50 f., a II. kötet ára 1 K., a III. kötet ára 4 K., a IV. kötet ára 1 K. 50 fillér.

Gazdasági-, főzelék- és virágmag

beszerezhető a

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETÉNEL

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCZA 31. SZ.

➡ Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk. ➡

Mai számunk 32 oldal.

„A Hermann-féle gazdálkodási rendszer és tengeritermesztési mód ismertetése“ című munkára, amely aktuális voltánál fogva minden modern gazdát érdekel, e helyen is felhívjuk olvasóink figyelmét. A művet Gyárfás József a helyszínén szerzett tapasztalatai és a rendelkezésére bocsájtott adatok alapján írta meg. Az ábrákkal illusztrált könyv ára 1 K. 60 fillér. Előleges beküldése ellenében megrendelhető a „Patria“ részv. társ. könyvkiadó osztályában (IX., Üllői-ut 25.).

Luxuslővásárok a Tattersallban.

Az „OMGE.“ védnöksége alatt a Budapesti Tattersall-társaság által rendezett f. évi tavaszi luxuslővásárok a következő napokon tartanak: az első tavaszi XXXV. sz. vásár márczius hó 11., 12. és 13-án, a második tavaszi XXXVI. sz. vásár április hó 14., 15. és 16-án. Mindkét vásár díjazással lesz egybekötve, melyeknél a díjazás feletti bírálatot az „OMGE.“ kebeléből kiküldött bizottság végzi. Az első vásár bejelentési határideje február 27-én, a második vásárára április 2-án jár le. Bejelenteni csakis a vásárszabályokat magukon foglaló bejelentési lapokon lehet, melyeket bárkinek felszólítására a „Tattersall“ titkársága (Budapest, Kerepesi-ut 5.) küld meg.

XXIV. tenyészállatvásár.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület XXIV. tenyészállatvásárját 1907. márczius hó 24. és 25-én tartja meg Budapesten a Tattersall R.-T. istállóiban (szemben a keleti pályaudvarral).

A vásár díjazási céljaira dr. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter 15,400 koronát adományozott. Rendelkezésre áll továbbá egy 1000 koronás tiszteletdíj, melyet Budapest székesfőváros adományozott; ez idén tehát 6400 koronával nagyobb értékű díjak állanak a bíráló-bizottság rendelkezésére és így remélhető, hogy a tenyésztők azok elnyeréséért legkiválóbb tenyészanyagokkal pályázni fognak.

A bejelentési határidő márczius 10.

A vásártervezetet és a bejelentési íveket már szétküldtük, aki ilyeneket nem kapott volna, forduljon az OMGE. titkári hivatalához.

A rendező-bizottság.

Örök harc.

Nyomorúságos viszony ez a mienk Ausztriával. Amióta tudtára jöttünk annak, hogy a múlt gazdasági kiegyezéseiben Magyarország mily károsodást szenvedett, s amióta ennek tudatában az új kiegyezésből a régi hibákat kiküszöbölni óhajtjuk, azóta az osztrák hivatalos és nem hivatalos közvéleménnyel egyaránt harcban állunk.

Az 1897. év végével lejáró vám- és

kereskedelmi szövetség megújítása tárgyában már a 90-es évek derekán felvettük a tárgyalásokat s így jött létre a Bánffy—Badeni-féle kiegyezés, amely Magyarország kívánságát sok tekintetben juttatta kifejezésre, s reánk nézve messzemenőleg előnyösebb volt a régi gazdasági kiegyezésnél.

Az időközben beállott politikai zavarok nyomán bekövetkezett kormányváltások természetes következménye volt, hogy az új osztrák kormány első kötelességének ismerte a Bánffy—Badeni-féle kiegyezést elejteni, mert az osztrák parlamentben és azonkívül ez a kiegyezés oly visszatetszést szült, hogy annak parlamenti sorsa tekintetében az osztrák kormány nem lehetett kétségben. S a hosszas huzavonának az lett az eredménye mégis, hogy 1899-ben létrejött a Széll-féle formula, amelynek értelmében Magyarország törvénybe iktatta a Bánffy—Badeni féle megállapodásokat, míg az osztrák kormány arra kötelezte magát, hogy ezen megállapodásokat betartja.

Közismert dolog, hogy a Széll-féle formula alapján létrejött viszonyossági megállapodás 1907. december 31-ig tartja fenn a vámközösséget, amely idő alatt, ha új megegyezés nem létesül, Magyarország önálló alapon rendezkedhetik be.

Az új kiegyezés 1902. év Szilveszter éjjelén, mint tudjuk a Széll—Körber-féle kiegyezés alakjában létrejött. Erre sem vár azonban más sors, mint a Bánffy—Badeni-féle kiegyezésre. Az új kiegyezés törvénybe iktatását ismét politikai zavarok akadályozták meg s az új kibontakozás teljeseen új alapot is teremtet.

A magyar kormány kötelezettséget vállalt arra a Felsővel szemben, hogy a szabad forgalmat, ha nem is a vámszövetség, de szerződés alakjában 1917. év végéig a Széll—Körber-féle kiegyezés alapján fenntartja. Ez a megoldás nem találkozott az új osztrák kormány, különösen annak miniszterelnöke Beck gróf tetszésével s kormányra lépése óta oly szokatlan agítációt fejt ki a magyar kormány által kötött ezen megállapodás megtörésére, amely kormányelnöki állásával semmiképp sem összeegyeztethető.

Beck grófnak ez az ellenszenve magyarázza meg azon tényét is, hogy a Széll—Körber-féle javaslatokat a parlamenti tár-

gyalás alól kivonva, kijelentette, hogy azokat a maga részéről alapul el nem fogadja. Egy szóval 12 évi harc és háboru után újra ott vagyunk, hogy a tárgyalásokat újból felvehetjük.

Ennek a tervszerű herce-hurczának és huzavonának vet véget a magyar kormány férfias állásfoglalása, amely végre tisztulást hoz a zavarokba. Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszternek a képviselőház közgazdasági bizottsága előtt tett nyilatkozata végét veti az osztrák kormány bujkálásának azzal, hogy egy határidőhöz odaszegezi, ugy a saját, mint az osztrák kormány létét, amely napig el fog dőlni, hogy vajjon lehetséges-e az osztrák kormányval békés megoldásra jutni a gazdasági kérdésekben, avagy önállóan leszünk-e kénytelenek intézkedni: s el fog dőlni e napon az a kérdés is, hogy melyik kormány lesz kénytelen a szakítás tényéből a következményeket levonni.

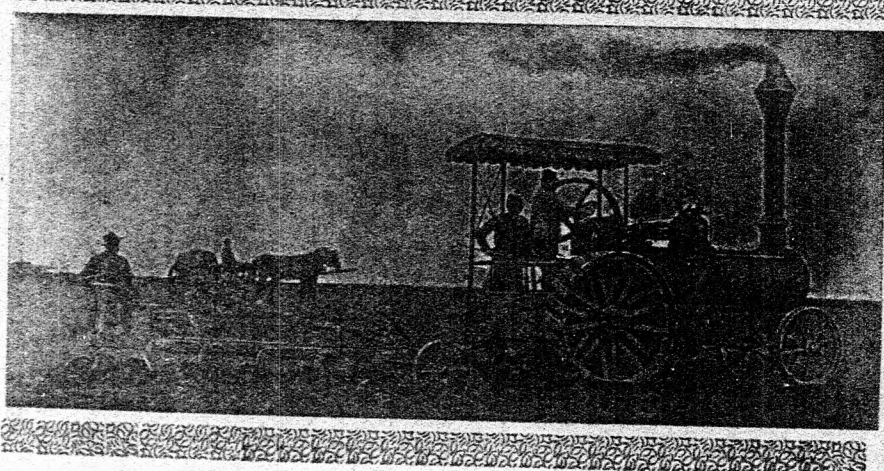
Ha a csomót kibogozni nem sikerül addig, ketté kell azt vágni.

A magyar közvélemény ma teljes egészében a magyar kormány mögött van, mert torkig van már mindenki az osztrák kormány intrikáival.

Beck gróf merész politikát folytat, mert a magyar kormányval s a magyar közvéleménnyel szemben nemcsak maga szállt harczba, hanem harczba vitte az egész osztrák sajtót, a parlamentet, ma a választókat is s rendelkezésére álló hatalmi eszközökkel mindent elkövet arra nézve, hogy bennünket megtörjön s megfélemlítsen. Ez a merész terv hajótörést fog szenvedni, mert ha apr. 1-ig nem sikerült a szabad forgalom és a Széll—Körber-féle kiegyezés alapján Ausztriával kereskedelmi szerződést kötni s illetve erre nézve komoly biztosítékokat szerezni, akkor Beck gróf és társai jól megérdemelt nyugalomra megérették.

De be fog ez következni akkor is, a politikai felelősség konzekvenciájakép, ha a kereskedelmi szerződés létre jön, mert ez azt jelenti, hogy Beck gróf politikája teljes kudarcot vallott s régebbi és új állásfoglalását a parlament és közvélemény előtt megindokolni nem tudná.

Ezzel szemben a magyar kormány álláspontja világos és igaz. Ha április 1-ig a jelzett irányban az osztrák kormányval megállapodás nem létesül, akkor a Fel-

Uj! Egygéprendszerü gőzszántás. Uj!

(egy ölet fogó 7 vasu ekével)

Csekély befektetés. Olcsó üzem. Tökéletes munka.
Előkelő referenciákkal az ország legtöbb vidékéről, valamint bármínemű felvilágosítással szolgál egyedüli gyártója!

Az Első Magyar Gazdasági Gépgyár R.-T.
Budapest, VI. kerület, Váci-ut 19.

séggel kötött s a parlamenti többség által elfogadott egyezmény s illetve kormány-programm alapján, 1917-ig a Széll—Körber-féle kiegyezést a viszonyosság feltételezésével törvénybe fogjuk iktatni.

Majd meglátjuk, lesz-e elég bátorsága az osztrák kormánynak, vagy parlamentnek e viszonyosságot megsérteni s ha lesz, állunk elébe. Ha harcz kell, legyen inkább harcz, mint megalázó bébe. Mert bármily súlyt helyezünk is arra, hogy 1917-ig átmenetkép a szabad forgalom fenntartassék, ne felejtse el Ausztria, hogy a mai nyersterményárak mellett reánk nézve a legkevésbé előnytelen az elválás s hogy Ausztria ipart üző szomszédjai lesve várják a pillanatot, amikor nálunk az osztrák ipar helyét elfoglalhatják. Egy ily rögtönös megszakítás gazdasági összeköttetésünknek milliárdok pusztulását jelentené Ausztriára nézve, az osztrák ipar legnagyobb fogyasztási piacának elvesztése folytán.

Ez az eshetőség azonban szerencsére teljesen ki van zárva, mert a viszonyosság fenntartását biztosítja nekünk az uralkodó egységes személye, aki nem fog egy oly osztrák kormányt megütni, amelynek politikája a monarchia mindkét államának gazdasági életét ily nagy megrázkódtatásnak tenné ki. Mert ha nekünk szükségünk van az átmenetre, ugy szükség van erre Ausztriának is és hiszszük, hogy a magyar kormány határozott és nyílt állásfoglalása, a józanabb felfogásnak és mérlegelésnek nyit utat Ausztriában is.

Az osztrák kormány sorsa azonban nézetünk szerint már is meg van pecsételve, mert tagjai többszörös nyilatkozataik révén egy oly lehetetlen állásponthoz szegeztek oda politikájukat, amely álláspont részünkről elfogadhatatlan s eleve kizártnak tekinthető, hogy ezen az alapon békés meg egyezés jöhessen létre.

De amidőn előreláthatólag súlyos küzdelmek küszöbén állunk, kétszeresen kötelessége a magyar parlamentnek az ország azon iparágának a prosperitásáról gondoskodni, amely ma és a messze jövőben az ország legfőbb jövedelmi forrása és amely a küszöbön álló harczokban a leg-súlyosabb megpróbáltatásnak lesz kitéve. Ez az ipar a mezőgazdaság, amelynek jövedelmező üzése mind több és több befektetést, mind több és több szakértelmet igényel. A more patrio gazdálkodás korszaka letűnt s vele letűnnek azok is, akik a korról nem haladva, ma is ezen gazdálkodási rendszerhez ragaszkodnak.

A legfontosabb és sürgősebb teendő a mezőgazdasági hitel kérdésének megoldása mellett a szakértelem fejlesztése, a vándortanítói rendszernek a legszélesebb alapon való kiépítése, egyes fontos művelési ágak jövedelmezőségének biztosítása. Helytelen és elítélendő az az álláspont, amely pedig a kormány körében is visszhangra talált, hogyha a gazda valamely művelési ágban veszteséggel dolgozik, hagyjon fel a termeléssel. Csakhogy, ha a gazda ezt a tanácsot követné, akkor csakhamar a termelés minden ágával fel kellene hagynia s földjét parlagon kellene hevertetni, amellett, hogy egy-egy a üzemág felhagyásával befektetései teljesen értéktelenné válnának.

A kormányzat gazdasági politikájának a hivatása lehetővé és jövedelmezővé tenni a legkülönbözőbb termelési ágak üzését, hogy a mai egyoldalúságból kizökkénjünk. Ha a francia kormány a kender- és len-termesztését hektáronként adott termelési prémiumokkal mozdítja elő, miért ne tarthatna erre igényt a magyar gazda is? Ha a dohánytermesztés a mai beváltási árak mellett többé nem jövedelmező, nem joggal igényelheti-e a gazda a beváltási árak felemelését? Ha a munkásviszonyok megromlása következtében a cukorrépa-termesztés költségei emelkedtek, nem-e jogos azon követelése a termeszítőknek hogy a cukorrépa beváltási ára emeltessek?

Van mód és eszköz ugyan arra, hogy a gazda, miként az iparos, a termelés fokozásával a költségek átlagát csökkentse, ennek is azonban meg van a maga határa, ami klimatikus viszonyaink mellett, s mégis csak gyökeresebb megoldás, ha a termény ára emelkedik s illetve a költségekkel arányba hozható.

Nem halasztható az ipari szeszkontingens kisajátítása sem, bár a régi mezőgazdasági szeszgyárosok körében e tekintetben megoszlok a vélemények s tudjuk is méltányolni a felhozott aggodalmakat. Mert igaz, hogy a bonifikáció kiltatásba helyezett elvonása nem oly egyszerű kérdés, mint amint azt a pénzügyminiszteri nyilatkozat feltünteti s kétségtelen, hogy a termelési jutalmak kárpótlás nélküli elvonása, súlyos gazdasági bajokat okozna, különösen azoknál a szeszgyáraknál, amelyek bérleti kezelésben vannak. Az is igaz, hogy az ipari szeszgyárak a szesz árak fenntartására jelentékenyen közrehatottak.

Mindezek a tények azonban elenyészők azzal a parancsoló szükséggel szemben,

hogy új mezőgazdasági szeszgyárak alakulását lehetővé tegyük. Az ipari szeszgyárak feladatát a jövőben ellátják a szövetségi finomítók s főként egy országosan szervezeti szeszértékesítési központ, amelynek létesülése elől az érdekeltesség sokáig el nem zárkozhat.

Kender, len, dohány, cukor és a szesztermelés jövedelmezőségének biztosítása a kormányzat legfontosabb feladatát képezi, mert ezen termelési ágak felkarolása nélkül nincs belterjes üzem s ha már egy oly harczba kell szállnunk, amelynek költségeit elsősorban a mezőgazdaság viseli, kell, hogy a mezőgazdaságot ezen költségek elviselésére képessé is tegyük.

R. Gy.

ÁLLATEGÉSZSÉGÜGY.

Rovatvezető: Rutya Ferencz dr.

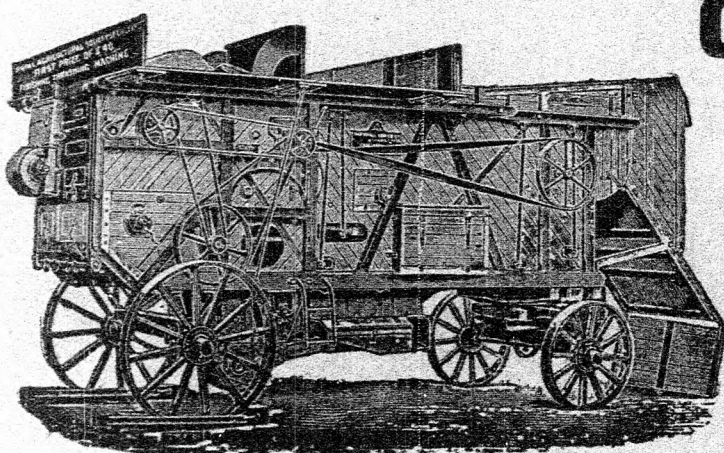
Az ojtóanyagtermelő intézetek ellenőrzése.

A ragadós állatbetegségek elleni védekezés egyik legfontosabb segédeszközét az ojtások képezik. A jelenleg forgalomban levő ojtóanyagok, vagy az állatoknak a betegségek ellen való megvédésére, vagy a betegségek gyógyítására, vagy pedig ragadós betegségek felismerésére szolgálnak.

Jóllehet ma már kétségtelen, hogy bizonyos ojtóanyagokkal az állatokat egyes betegségek ellen megvédhetjük s egyes betegségekben szenvedő állatokat bizonyos ojtóanyagokkal meggyógyíthatunk, továbbá kétségtelen az is, hogy bizonyos ojtóanyagok segítségével egyes betegségeket a betegség igen kezdeti szakában megállapíthatjuk s így azok ellen idejében sikeresen védekezhetünk, mégis a különböző ojtások, főleg a kisgazdák között máig sem nyertek oly mérvű elterjedést, mint azt a ragadós betegségek elleni sikeres védekezés megkívánja.

Az ojtásoktól való idegenkedés okát keresve, azt egyrészt az ojtások iránt táplált balhiedelemben, másrészt az ojtóanyagokkal szemben az utóbbi időben támadt bizalmatlanságban találjuk meg. Az ojtások iránt táplált balhiedelmeket felvilágosításokkal, népszerű előadásokkal, habár nehéz küzdelmek árán is, reméljük idővel sikerülni fog eloszlatni; az ojtások iránt főleg az ojtások következtében előforduló elhullások és az ojtóanyagot termelő intézetek között az utóbbi időben kifejlődött üzleti versengés által felkeltett bizalmatlanságot pedig a bizalmatlanságot keltő okok megszüntetése által orvosolhatjuk.

Az érdekelt gazdaközönség és az állatorvosi kar az ojtóanyagtermelés terén mutatkozó bajok orvoslása végett, az ojtóanyagtermelő intézetek állami ellenőrzés alá vételét s az ojtóanyagoknak lehetőleg állami intézet által való előállítását kérte a földművelésügyi minisztertől, remélve, hogy azáltal az ojtóanyagtermelés terén felmerült panaszok bizonyos határig or-

Graepel Hugó gépgyáros

Marshall Sons & Co. Limited vezérigynöke.

Budapest, V., Váci-ut 40-46.

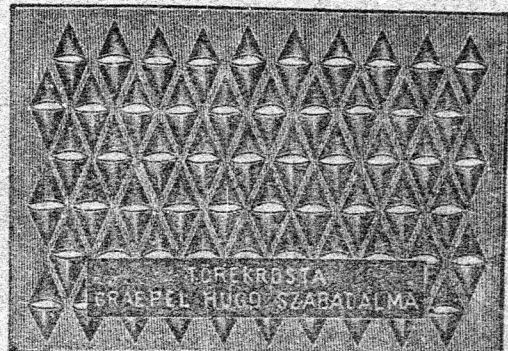
Ajánlja eredeti Marshall-féle gőzlokomobiljait, saját gyártmányu legújabb esőplőgépeit, szabadalmazott kombinált gabona- és lóhereséplő-gépeit és szabad. törekrostat vasemézből.

Eddig körülbelül 10,000 darabot szállítottam.

Legjobb sikerrel kipróbálva!

Nagy magmegtakarítás. A legrövidebb idő alatt magától kifizetődik. Felülmul minden más törekrostat.

Gazdasági árjegyzéket, törekrosta-leírást, mintát és illusztrációt levél útján küldök ingyen és bérmentve küldök.

még távolabb, mint évekkkel ezelőtt; mert a gyár szépségesen ma is importálja a nyersanyagot. S a termesztés Abauj-Torna megyében nem nagyon terjed; ellenkezőleg vannak községek, vidékek, ahol teljesen felhagytak már a katáng termesztésével. Tudok egy községet, ahol csak kiscgazdák mintegy 80 holdon termesztették néhány év előtt; míg ma 5 holdon kétséges, fogja-e termesztetni 2-3 kiscgazda, holott ezelőtt mindnyája vetette.

Miért van ez? kérdém: És miért kelljen Belgium, meg Németországból katáng-gyökeret importálnunk? Ez a másik kérdés. Mert tény az, hogy a szemiatómást nagyobbodó gyártelep nagyobb és nagyobb mennyiségű nyersanyagot kér.

Ezekre nézve óhajtanám szerény nézetemet következőkben előadni. A cikória humuszus vagy erősen megrágyázott, kertileg megművelt, mintegy cukorrépa talajt kíván. Művelése aprólékosabb, gondosabb munkát vesz igénybe, mint a cukorrépa és ezért költségesebb. A talajt amannál erősebben veszi igénybe és azért az árpa utána nem diszlik úgy, mint a répa után, sőt gyakran rosszul is terem. A földben visszamaradó tövek tavasszal kihajtanak és nagyon begyomosítják a földet. Ez is számottevő hátrány. De a répa megterem utána jól.

Ha azonban a gyár által terjesztett termesztési utasítást olvassuk, sokat ígérő nagy hasznot adó növény gyanánt tűnik fel előttünk a cikória növény, mely holdankint 200 korona tiszta hasznot is adhat.

Ahány hold, annyi 200 kor. tiszta haszon, ez szép. De nagyon tévednek, akik amidőn a katáng-gyökér termesztésére magukat elhatározzák, már olvasni vélik a holdankinti 200 kor. tiszta hasznot. Ez ugyan lehetséges, de nem biztos, mert az éremnek még egy másik oldala is, a cikória-termesztésnek pedig elég sok bibije, nehézsége van, legkivált nálunk. Mert Belgium, Németország, sőt még Ausztriához sem hasonlíthatjuk magunkat minden tekintetben a mi sajátos, szélsőséges klímánk miatt. Ott nyárban nincs hét, hogy ne esnék egy kissé; aztán szép idő van. Míg nálunk ha elkezd egyszer esni, hát esik 3-4 meg 5 hétig annyit, hogy bizony a gazdára szinte szörnyű. A cikória ilyenkor úgy begyomosodik, hogy a munkája rengeteg bajos és költséges és ha a dudvából kiszabadítani akarjuk, a költség a normális idő melletti kiadások háromszorosára rug. És ha épp május, június hónapokban talál ilyen idő jönni; a sok katángot vető gazda nem számítható az irigylendők közé.

Igy volt ez, hogy messzire ne menjünk, 1905-ben is. Amidőn intenzíve kezelt cukorrépat rendszeresen 300 holdon termelő gazdaságok előbb lekasztálták és úgy kapálták meg a cukorrépat is.

Ilyen esélyeknek vannak nálunk a kapások s közte a katáng-gyökér termesztése is kitéve.

De ez még csak fél baj. A hosszas esőzésekre nálunk nagy szárazságok szoktak következni. Előfordul, hogy 2-2¹/₂ hó alatt egy kiadó, jó esőben nincs részünk és ha július és augusztus hónapokban tart így, szeptember derekán nem vastagabbak a katáng gyökerei, mint június végén voltak és ezzel oda van a cikória-termés a hozzáfűzött rózsás reményekkel, amelyek a gazdát oly gyakran cserben hagyják.

Ez esélyek azonban csak a mi szélsőséges klímával bíró hazánkban ily nagyok. Ezért a kockázat Belgiumban, Németországban, sőt még

Ausztriában sem oly nagy, mint nálunk. Ez az oka, amiért ott alacsonyabb árak mellett termesztetik és bizonyára haszonnal a katáng-gyökeret, míg mi magasabb áraknál jelentékeny kockázatot vállalunk a cikória-termesztés felkarolásával. Épp ezért úgy általánosságban, mint különösen nagyon ajánlható az óvatosság e téren.

Ezért van az, hogy speciális esetet felhozva, egy gazdaságban, ahol a gyárigazgató szerint is kifogástalanul, mintaszerűen kezelik a katáng-gyökér termesztését, egy évben 200 kor. m. holdankinti tiszta haszonnal zárták le a cikória mérleget. Más évre rá a haszon minimális csekély, míg a harmadik évben a termés oly rossz, hogy a cikóriára fordított napszám kiadás is alig térül meg. És az illető ki sem szedette volna, ha nincs rá kényszerítve, mert t. i. a katáng, ha ki nem szedik, át telet, tavasszal magba hajt és minden veteményt lehetetlenné tesz, amíg ki nem szedik. Ezeket kívántam a cikória termesztésére nézve megjegyezni. Ilyenforma adatok a Franck-féle pótkávé-gyár által terjesztett termesztési utasításokba, amelyekre kiterjeszkedni nem kívánok, felvéve nincsenek. Ilyenekről hallgat a krónika, a gazdával meg sajnós, gyakran megeshetnek.

Nézetem azonban mégis az, hogy hazánkban az itten szükséges nyersanyag kitermeszthető. Természetes, éveken át folytatott szívós munkálkodásnak kell azt az erre hivatott körök és előzetekységnek a gyár részéről megelőznie. Kívánatos, hogy a mezőgazdaságban mennél több termesztési ág karoltassék fel. Másrészt a gyárnak is tagadhatatlan érdeke, hogy itt termesztett friss gyökeret dolgozzon fel. Azonban a Franck-féle pótkávé-gyár a multban nem tanusította azt az előzetekséget a mezőgazdasággal szemben, amit saját jól felfogott érdekében elmulasztania nem lett volna szabad.

Ha a katáng-gyökér általános elterjesztését óhajtja, ám tekintsen a cukorgyárakra és adjon egy előleget a megkapált veteményekre, mint azok teszik. E berendezés bizonyonyal többet fog lendíteni a katáng-termesztés elterjedésén, mint akárhány értekezlet és eszmecsere.

Utóvégre méltányos is, hogy május és júniusban, amidőn a gazdának bizony gyéren van pénze és jövedelme, a gyár előleget adjon, ha kamat mellett is, a megművelt cikória-földekre a gazdának, ha a cikória-termesztés elterjesztését óhajtja.

Ismétlem: gyár és gazdaközönségnek karöltve kellene közreműködni, hogy az import elkerültessek. A gyár nem teszi meg azt, sajnós. Saját mérlegének javításán töri magát. És buzgón mindig azon minimumhoz törekedett, melynél még lehetséges nálunk a cikória-termesztés.

Nekünk nem kellene túrnunk, hogy egy külföldi cég, aki jórészt a vérünkön nőtt nagygyá és halmoz milliót millióra, módját ne lelje a cikória-termesztésnek hazánkban való elterjesztésére. De még azt a csekélységet, amivel hasznára lehetne az országnak, még azt is Ausztria és pláne a vámkülföldről importálja.

Nem a gazdaközönséget, de a gyárvezetőséget terheli mulasztás e részben és morális felelősség.

Kemény Armin dr.

GAZDASÁGI NÖVÉNYTAN.

Rovatvezető: Linhart György.

A hámozott répamagról.

Ujabb időben növekvő érdeklődés nyilvánul meg a hámozott répamag iránt, amely a hámozatlan maggal szemben különös előnyöket nyújt.

A répamag hámozásának eszméje tölem származik. Azok a vizsgálatok, melyeket a répamagvak, illetve a répacsírak betegségeinek kutatására végeztem, hoztak engem a répamag hámozásának gondolatára. Azt találtam ugyanis, hogy a répamag, illetve a répamagoly nem ritkán olyan gombák és baktériumok csiráit tartalmazza, amelyek a magból fejlődő csiranövényre károsan hatnak. E gombák és baktériumok főleg a répamagoly külsején vannak, de feltalálhatók olykor a magoly belsejében is és pedig leginkább a külső burokban, amely az elparásodott virágrészekből (perigon) áll, sőt olykor mélyebbre is behatolnak a magoly belsejébe, esetleg a kőkeménynyé vált termésfalba, sőt magába a tulajdonképpeni magba, illetve embrióba is.

A gomoly elparásodott burkának mesterséges eltávolítása, tehát a gomoly hámozása által az ebben esetleg jelenlévő gombák és baktériumok is eltávolíttatnak s így a hámozott magból a csirázásakor fejlődő csiranövények kevésbé lesznek a fertőzés veszélyének kitéve. A fertőzés veszélyét még jobban csökkenthetjük, ha a hámozott répamagot csávázunk s ezáltal azokat a gombákat és baktériumokat, melyek a hámozás alkalmával a perigon porával a mag felületéhez tapadtak, avagy esetleg a lehámozott mag termésfalának külső részeiben vannak, elöljük.

A répamag hámozása nagyban egy külön e célra szerkesztett hámozógép segítségével történik, aminél arra kell ügyelni, hogy a mag hámozásánál a magház fedele le ne dörzsöltessék, mert ez esetben a mag kiesik a gomolyból. Ha pedig a magház fedelét a hámozás erősen megsérti, akkor a csávázás alkalmával szenved a mag. A hámozás folytán mintegy 20-25%-ot veszít a répamag súlyából, miért is a hámozott répamagból 20-25%-kal kevesebb vetőmag szükségeltetik.

A répamagot, legyen az hámozott vagy hámozatlan, különféleképpen lehet csávázni. Én 1-2%-os rézgálicoldatot használtam e célra, amelyben a magot 10 órán át áztattam. Csávázási kísérleteim szerint azonban akár 20 órán át is lehet a hámozatlan magot csávázni anélkül, hogy csiraképessége szenvedne. A rézgálicoldat többszöri csávázásra is használható.

Az oldatból kikerülő magot tiszta vízben meg kell mosni s aztán vagy a levegőn, vagy ami sokkal jobb, egy e célra szerkesztett szárító kamrában lassan és óvatosan meg kell szárítani. Ez utóbbi esetben szabályozhatjuk a szárítás mérvét, hogy a megszáritott mag vizartalma körülbelül 12%, avagy még kevesebb legyen.

Az ily módon kezelt magnak feltűnően növekszik a csirázási esélye, vagyis rövidebb idő alatt jobban és egyenletesebben csirázik, mint ugyanazon mintából származó nem kezelt mag. Ezt a nagyobb csirázási erélyt nemcsak mesterséges csirázatlásnál tünteti fel a mag, hanem künn a szabadban is, főleg akkor, ha a talaj kissé szárazabb. Ez esetben a hámozott, avagy hámozott és csávázott mag néhány nappal hamarabb kél ki, mint a nem hámozott. Ez a

HEUCKE A. Hausneindorf-i gőzekegyáros több mint 20 éven át bevált kitűnő rendszerű uti mozdonyokat, gőzeke mozdonyokat és teljes gőzeke készleteket szállit.

További felvilágosítással és ajánlattal készséggel szolgál magyarországi vezérképviselete, a:

Komárom-vidéki takarékpénztár részvénytársaság Komáromban. Kedvező fizetési feltételek.

különbség a korábbi kelésben 3—4, sőt több, esetleg 8 napot is kitehet. A fiatal növénykék gyorsan és erőteljesen fejlődnek s így kevésbé vannak kitéve annak a veszélynek, hogy bennök gombák, baktériumok és földi bolhák kárt tegyenek.

Emelhető a répmag csirázási erélye tömény kénsavval való kezelés által is, ha a magot 10 percig tömény kénsavban áztatjuk, aztán vízzel alaposan kimossuk, végül 2 órán át mérsz-tejben áztatjuk.

Sőt egyedül mesterséges szárítás által is, amikor a mag víztartalmát körülbelül 12%-ra szállítjuk le, lényegesen fokozhatjuk annak csirázási erélyét. Elénken illusztrálja ezt a nagy praxisból vett következő példa: Kuhn et Co. hollandi nagy czukorrépmagtermesztő czég Naardenban (Amsterdam mellett) régebben igen gyenge csirázási erélyű czukorrépmagot produkált, amelynek víztartalma 17%, sőt még nagyobb is volt. Mióta azonban ez a czég tanácsomra szárítókamrákat állított fel s magját mesterségesen szárítja, azóta répmagja kitűnő csirázási erélyű bir.

A folyó és a következő években egynehány czukorgyárunk, ugyszintén az orsz. növénytermelési kísérleti állomás is kiterjedt kísérletezést fognak végezni az ország különböző vidékein hámozott, hámozott és csávázott és csupán mesterségesen szárított répmagokkal. E több évi kísérletek eredményei fogják eldönteni, hogy viszonyaink közt a hámozott, a hámozott és csávázott, vagy a csupán mesterségesen szárított mag válik-e be a gyakorlatban legjobban. Hámozott, ugyszintén hámozott és csávázott répmagot ezidőszertint Kühle L. aderstedti s Dieckmann A. heimburgi czukorrépmagtermesztők hoznak forgalomba.

Linhart György.

ERDÉSZET, FAÜLTETES.

Rovatvezető: Földes János.

Erdő átalakítása legelővé.

P. J. ur 250 hold erdőtalajt juhlegelővé akar átalakítani olyképpen, hogy a talajt, mint némely kincst. erdő vágásaiban, 4 évi mezőgazdasági előhasználat után akarja értékesíteni s aztán fűmaggal bevetni. Azt kívánja tudni: hogyan adhatná ki a földet az oltani lakosoknak, hogy felváltva rozsozt, kapást vessenek s az utolsó rozsoztésnél fűmaggal felülvezzék. Ily módon egy pár száz esatadót földműveléshez akar juttatni, kik máskülönbén Amerikába veszik utjukat.

A közigazgatási bizottság az erdőtvény (1879. XXXI. t. cz.) 4. §-a értelmében elrendelte a talaj befásítását, aminek P. J. ur ugy kíván megfélelni, hogy fele részében erdőt akar nevelni, fele részében legelőt létesíteni.

A kérdésből az tűnik ki, hogy a kérdéses terület, melynek termőhelyi viszonyairól sajnos mit sem közöl kérdéstevő, sem forgalmi s munkáviszonyairól, a magasabb bükk- vagy fenyőrégióban fekszik.

A törvény 4. §-a alapján való törvényhatósági rendelkezés meg azt mutatja, hogy itt feltétlen erdőtalajról van szó.

E §. szerint: az irtás tiltatik oly erdőben, melyeknek talaja másnemű gazdasági művelésre (szőlőföld, rét, kert vagy szőlő) állandóan nem alkalmas. Az ily talajon álló erdők feltétlenül fentartandók. S ha ily talajon irtás eszközöltek: a levágott vagy irtott terület legfeljebb 6 év alatt újra beerdősítendő (5. §.).

A 6. §. szerint ez erdőben a tuskó- és gyökérirtás tilos.

A lippai m. kir. főerdőhivatal arra alkalmas erdeiben, a vágások mezőgazdasági elő- és köztes használat után való újraerdősítésénél a következő eljárás van a földművelési miniszter által kezelt és a közigazg. bizottság által törvényhatósági szempontból meghonosítva.

A vágások 1—1 holdas darabokban nyilvános árverés után a legtöbbet ígérőnek lesz-

nek szerződésileg bérbeadva, a következő feltételek alatt:

A m. kir. kincstár haszonbérbe adja a vágásterület minden egyes parcelláját egymás után következő öt (5) évre. Minden bérleti év november elsejétől a következő év október végéig tart.

Az öt év alatt bérli a megajánlott haszonbért két, félévi részletben fizeti, az esedékességtől számítandó 5% késedelmi kamattal.

Az ezután következő két évben haszonbért nem fizet, de ehelyett tartozik a 4-ik év őszén vagy az 5-ik tavaszán, az elvetendő kalászosok közé a kincstár által adott tölgyfűmaggal vagy csemeté, egymástól 1 $\frac{1}{2}$ —2 méterre futó sorokba ültetni s az erdei növényeket a mezőgazdasági vetés munkálása és betakarítása alkalmával minden kártól szorgosan megóvni. Az erre következő két (a 6-ik és 7-ik) éven át köteles bérli a csemetesorokat és azok közeit felkapálni és minden gyom, eserfa és fűnövénytől tisztán tartani; ugyanekkor a ritkás helyeket és kisebb hiányokat kifoltozza. Ezért megengedtetik neki, hogy ezen időtartamon át a csemetesorok között, minden bérfizetés nélkül, kapásnövényeket természetesen, melyeket a csemetékkel egyszerre kapálgat és tisztogat. A csemetékben általa okozott kárért bérli egyedül felelős és köteles minden kizuzult csemetéért husz (20) fillér kártérítést fizetni.

Végül ha a területnek famaggal való bevetése vagy csemetével való beültetése a bérlet alatt nem bérli hibájából, hanem magtermés vagy csemeték hiánya miatt egyáltalában nem volna eszközölhető, a m. kir. földművelésügyi miniszter a haszonbérleti szerződést további egy vagy két évre (melylyel az előirt 6 év betelik) meghosszabbíthatja.

Midőn az erdőkincstár e használati módot 1896-ban bevezette, a nép oly tartózkodólag fogadta, hogy 5 korona hold és évenkénti kiállítási ár mellett eleinte nem lehetett vállalkozót kapni.

Mikor azonban látták, hogy a szűz talajon 18—20 mmázsa buza is megterem holdanként, hogy a sorok köze, csekély ellenszolgáltatás mellett, jóformán ingyen, hogy ontja a kukoricatermést, egymást licitálták tul 30—35 koronáig is.

Nem megvetendő kedvezmény az is, hogy a bérbirtokra rótt államadót (földadót és földtehermentesítési járulékot), valamint a megyei és községi közköltséget is, a bérbeadó kincstár fizeti.

Ily módon a kincstár 250—700 hold vágásterületet tart községenként mezőgazdasági művelés alatt, ami nem megvetendő mennyiség.

Meg is látszik a hatás a köznép gyarapodásán. Sőt már annyira jutottunk, hogy a román szegénység kezdő hangoztatni helylyel-közzel: „megterem az erdei földben annyi gabonám, mely elég a mindennapi kenyeremhez, kukoricám is jut annyi, hogy sörkémét kihizlalom, a szilvatermés árából sóra is jut, magam ura vagyok, nem dolgozom senki fiának.”

Az a fájlalni való ily körülmények között, hogy ez a felségített nép elkapottságában elefejtkezik még tulajdonképpeni kötelességéről, a facsemete gondozásáról is, amely miatt jutott tulajdonképpen a földhaszonhoz. Nemcsak az ápolásról feledkeznek meg sokszor, de ki is kapálják, ha kukoricájának útjában van s igyekeznek mindenképp kibújni kötelezettsége alól, ha megszoríjják.

Ennek elejét veendő, tartozik a bérli most annyi biztosítékot előre letenni, amelyből az erdősitést teljesíteni lehet, ha elhanyagolja azt.

Erre azzal feleltek, hogy vagy 100 hold erdősült területet olt hagytak. De minthogy a kincstár nem enged, most lassanként visszatérnek.

Minderre tekintettel legyen P. J. ur az erdősitésnél s fűvesítésnél. Az az Amerikába való vándorlás is már valóságos mániává vált s nem mindig a kényszerűség folyománya. A marosvásárhelyi iparkamara szintén panaszkodik, hogy jöllehet a munkaalkalmak kerületében szapo-

rodtak, a kivándorlás mégis növekszik, nemhogy apadna.

A „Köztelek”-ben rámutatott Buday Barna, hogy a jó esztendő nagyobb keresményét sok helyen arra fordítja a munkás, hogy utipénzül szolgáljon Amerikába. Az a sajnos emellett, hogy Amerikában dolgozik, mint a marha, nálunk meg válogat a munkában, holott itt is jól megélné, ha ugy hozzáfogna, mint ott.

Helyesen lenné P. J. ur, ha megyéje állami erdőhivatalához vagy annak egy közelébe eső erdőgondnoksághoz fordulna tanácsért, melylyel azok szívesen szolgálnak, mert hisz a miniszter által vannak arra utasítva.

A kérdésben forgó területet azt hiszem vörösfenyővel lehetne nagyon előnyösen befásítani jó legelő nyeresévé végett. E tekintetben a „Köztelek” szerkesztőségében fekszik egy dolgozatom, hol egy Stájerországból vett példával bizonyítom számadatokkal, hogy egy legelőterület pénzértéke mennyivel emelkedett ily befásítás által. A vörösfenyők egymástól 9 méteres sorokban, a sorokban 2 méter távolságban vannak ültetve.

Földes János.

IRODALOM.

Gestütbuch der zwölf Pinzgauer Pferde zuchtgenossenschaften im Herzogtume Salzburg. Zweiter Band. Von Karl Schoszeleitner. (Megrendelhető a „Patria” r. t. könyvkereskedésében Budapest) Ára 7 kor.

A pinzgaui nehéz igás lófajtának törzskönyve, mely magában foglalja a Salzburgban fennálló 12 lótenyésztőszövetkezet tagjainak tulajdonában levő ménék és anyakanczák származási adatait, a lovaknak testméreteit, a tulajdonosok és tenyésztők nevét és lakhelyét, valamint a kiállítások alkalmával nyert díjak megjelölését. Azonkívül 34 fénynyomású képen bemutat egyes méneket és kanczákat a 12 szövetkezet köréből. A kötet bevezetéseképpen a szövetkezetekre vonatkozó rövid közléseket találunk s azonkívül az ujonnan létesült viszonylagos lóbiztosítási szövetkezet alapszabályait. A biztosító szövetkezet működési területe csupán Salzburg tartományra terjed ki. Tagja lehet minden odavaló lótulajdonos, aki lovát a szövetkezetnél biztosítja. A tagsággal azonban a kötelezettség jár, hogy a belépő a tulajdonát képező, biztosításra alkalmas, összes lovait a szövetkezetnél biztosítva, ellenben más biztosító intézetnél, hasonló károk ellen nem szabad biztosítani lovait. Csakis oly lovak vételeinek fel biztosításra, amelyeknek értéke a 300 koronát meghaladja, korukra nézve a második évet betöltötték, de a 15 évet még tul nem lépték, szavatossági, vagy más értékesökkenést okozó hibákban nem szenvednek. Az állam tulajdonát képező lovak, ugyszintén a lókereskedők és lómészárosok lovai kivannak zárva a biztosításból. Minden biztosítandó ló után annyi korona felvételi díj fizetendő belépéskor, ahány száz korona értékére biztosítják s azonkívül minden biztosított ló után félévénként egy-egy korona kezelési költség fizetendő. A lótulajdonos maga állapítja meg lovának biztosítandó értékét, ennek azonban nem szabad a felvételkor bizottságilag megállapított becsérték 80%-át, általában pedig 960 koronát meghaladni. Az egyéni biztosítási díjtétel az elfogadott becsérték 2%-át teszi ki. A szövetkezet működésének megkezdése és folytatása 400 lónak a felvételéhez van kötve, mint minimális biztosítási létszámhoz.

A kártalanítás bizottságilag megállapított kárbeccslés alapján történik. Kártalanítást csak abban az esetben nyújt a szövetkezet, ha az állatnak elhullása, esetleg kényszerűség után való kimulása a tulajdonos vagy alkalmazottja hanyagságának vagy mulasztásának nem tulajdonítható. Ellenkező esetben, vagy pedig tagdíjhátralék esetében a szövetkezet nem ad kártalanítást. Ugyancsak nincs igénye a kárpótlásra a szövetkezeti tagnak: járványok, az alapszabályszerű kötelezettségek be nem tartása,

más intézetnél való biztosítás, versenypályán való használat, tűz, földrengés, robbanás vagy hadieseményekből származó károk esetében, végül pedig, ha az állat herelés következtében kimulik. Kártalanítás tehát elvben csak akkor történik, ha az állat belső betegségek, nehéz ellés, vagy a beteg állat életének megmentése végett elkerülhetlenül szükséges operáció folytán pusztul el. Ebből áll a biztosító szövetkezet alapszabályainak rövid foglalata.

A kötetből azonkívül megtudjuk, hogy a ló-tenyésztő szövetkezetek szakhatósági felügyelet alatt állanak, hogy csakis bizottságilag megsemmisített és alkalmassá talált méneket és kancaikat vesznek fel a szövetkezet törzskönyvébe és hogy a törzskönyvelt állatok a szövetkezeti bélyeggel megjelöltetnek. A csikók a 12 szövetkezet sorszáma szerint P. 1. illetőleg P. 2. stb. bélyeggel sűtöttek a bal csonbon. Amikor azután mint ivarérett állatok később a tenyésztésre való alkalmasság szempontjából megvizsgálatnak és mint tenyészállatok a törzskönyvbe való felvételre érdemeseknek ítéltetnek, a fentjelzett bélyeget a bal lapoczkára is rásűtik. Érdekes felemlíteni, hogy előfordult bélyeghamisítások következtében a társulat szükségesnek látta a bélyegnek védjegy gyanánt való bejelentését.

A törzskönyv célja az, hogy a tisztavérű pinzgani loányagot az érdeklődő tenyésztő közönség részére nyilvántartsa és ily módon a vásárolni szándékozó vevőt az anyag hollétéről és minőségéről tájékoztassa. Ugyancsak a törzskönyvből értesülünk, hogy a pinzgai ló ára az utóbbi időben felmerült nagy kereslet folytán tetemesen emelkedett, oly annyira, hogy 1½ éves méncsikóért 1800, 2½ éves ménért pedig 3600 kor. ár már nem tartozik a ritkaságok közé.

Kis M.

Az 1902-ik évi nemzetközi madárvédelmi egyezmény és Magyarország. Történeti vázlat. *Dorányi Ignác* m. kir. földmívelési miniszter megbízásából írta: *Herman Ottó*. 1907. Ez a munka tulajdonképpen az európai madárvédelmi történetre dióhéjban, melyben a magyarországi madárvédelem története főszerepet játszik. Herman Ottó ezen munkáját bíráltni egyáltalán nincs hivatásunk, de ismertetni igen méltányos kötelességünk. A magyarországi madárvédelem története igen fiatal, sikerei annál öregebbek. Ezt az öreg, teljes sikert pedig azoknak a lelkes, önzetlen ornitológusoknak köszönhetjük, akiknek vezére éppen *Herman Ottó*, akit földmívelésügyi miniszterünk e nagy jelentőségű munka megírásával megbízott.

A könyv előszavában elmondja az érdemduz szerző, hogy a „*Corpus Juris*“ 1906. évi június 9-én fogadta be, mint a mondott év 1-ső törvényezikét „a mezőgazdaságra hasznos madarak védelme végett Párisban 1902. március hó 19-én kötött nemzetközi egyezményt“, valamint az ennek függelékét alkotó két madárjegyzéket. De mindjárt elpanaszolja következő sorában, hogy az európai madárvédelmi ügy és így a magyarországi is hiányos, hézagos, mert ezen fájó részt út az a tény, hogy a legnagyobb madárpusztító állam, Olaszország, kimaradt a madárvédelmi szövetségből.

Tovább elmondja a madárvédelem történetét, melyben kitűnik, hogy a magyar törvényhozás már 1868-ban hozta felszínre a hasznos madarak nemzetközi védelmét és a magyar kormányzat azután is a hasznos madarak védelme mellett foglalt állást mindenkor. Jelenlegi kormányunk vezetői közül *Dorányi Ignác* földmívelésügyi miniszter 1906. évi június 19-én 3686. szám alatt elrendeli a magyar állami erdőknek fészkelő odvakkal való fokozatos ellátását, tehát a hasznos madarak védelmének egyetlen módját biztosítja ezáltal. *Apponyi Albert* gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter 1906. évi április 27-én 27,120. szám alatt elrendelte, hogy a „*madarak és fák napját*“ az elemi iskolákba kötelezőleg behozzák. Eddig van a magyar madárvédelmi történet fejlődése.

A könyv általános részében a madár a ter-

mészetben van bemutatva, utána a madár és az ember szerepel. Ez utóbbi fejezetben hiteles számadatokkal igazolja szerző a rettenetes pusztítást, melyet az ember végez a hasznos madarak között, melyek pedig a legjobb barátai volnának. A madárkereskedelem csodálatos módon növekedik, mert a divatot üző nők megfélekedve nemes hivatásukról, a fecskek, pacsirták százezreinek legyilkolására felbujtó szerepet visznek, tehát gondatlanságból, divatüzésből bünrészei, bünszerzői a hasznos, kedves madarak gyilkolásának. Pedig a humanitás és az érzelme világnak érdeke föltétlenül kellene, hogy győzedelmeskedjék a divat hóbortjai fölött, meg az anyagi érdek fölött. No, de melyik divatos nő tud gondolkozni?!

A könyv történeti része ismerteti a hasznos madarak védelmének történetét, mely igen érdekes és becses. És amely a bécsi nemzetközi gazdasági kongresszuson 1873-ban öltött testet. A fejlesztés munkáját folytatták, míg jött, azaz következett az első nemzetközi ornitológiai kongresszus 1884-ben Wienben. Ez a kongresszus határozott haladást jelent az európai hasznos madarak védelmének történetében.

Következik a nemzetközi madárvédelem ügye, midőn Magyarországra kerül azáltal, hogy a második nemzetközi ornitológiai kongresszust Budapestre tervezik, de amely tervezet 1888. évtől 1891-ig húzódott, míg végre a fővédő, *Rudolf trónörökös* elhunytá után mégis megtartották élénk részvétel mellett.

Következik a madárvédelmi egyezmény közvetlen előzményeit tárgyaló rész. Az egyezménytervezet további sorsa, míg végre nálunk is törvényerőre emeltetett. Az egyezmény szövege 16 cikkre oszlik. Ezt követi az I. és II. számú jegyzék, melyek közül az első a hasznos madarak, a második a káros madarak névjegyzékét tartalmazza. Bezáró szó van utána, de az azért nem zárja be a könyvet, mert hiszen akkor nem is volna tudományos könyv, ha a zárószóban a könyv befejezése volna.

E könyvben is következik a bezáró szó után még a madárvédelem teljes története Magyarországon. Ebben a részben az összes madárvédelmi tudnivalók felsoroltatnak. Sőt a jövőbe is jóslás történik. Ezután jön a nemzetközi madárvédelmi egyezmény történeti átnézete, utána a hatnyelvű madárszótár. Végül a történelmi rész kiegészítésére az okmányok szövegei találhatók, mely után a betűrendes név- és tárgymutató fejezi be az érdekes könyvet. Bár ezek után még a javítandók, ugyanis sajtóhibák következnek helyesbítve.

E könyv megírása szükséges volt, elolvasása föltétlenül haszonnal jár.

P. T.

Megrendelhető a „*Patria*“ r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedésében (Budapest, Üllői-ut 25. szám.).

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

147. kérdés. Ha a cseléd a gazda tilalma ellenére az állami országúthoz tartozó árkon áthajt, lehet-e az ilyen utrendészeti kihágásért a gazdát megbüntetni? *Sch. Zs.*

148. kérdés. Mivel és miként lesz a répa-mag impregnálva? Valóban használ az impregnálás? *B. D.*

149. kérdés. A bérletemen általam telepített mintegy 1000 □ öl szőlőt — ha a föld tulajdonosa kárpótlást nem ad — a bérlet lejártával kivághatom-e, vagy sem? *F. K.*

150. kérdés. 1. Tehénészetemben 1000 mgr. élőszulra a következő takarmányt adok: 20 kg. répa, 6 kg. polyva (árpa), 18 kg. hereszéna, 8 kg. tengeridara, zabszalma, ad libitum. Rendelkezésemre álló takarmányok répa, hereszéna heverve réti szénával és szalmával, polyva és zabszalma, az első kettő csak korlátolt mennyiségben. Eddig a szénát is ad libitumszerűleg kapták a lehetőségig ellenőrizve, hogy 18 kg.-nál

ne kapjanak többet. Most azonban porcióba köttem, mert készletem nem tartana el a szükséges ideig. Igaz, hogy a porciózással sok levele lehull a herének, de kárba nem vesz, amennyiben répával keverve megkapja.

Kérem mi lehet az oka, hogy a fenti takarmányozás mellett is rohamosan esik le a tejmennyiség? Mit adjak hozzá, de készletemtől nem szeretnék eltérni, illetve venni nem akarék semmit, a répát emeltem nem lehet, ugyszintén a szénát sem. Reggel és este a hordókban beáztatott tengeridara vízzel felkeverve lesz reá töltve a répakeverékre. Sőt kapnak eleget.

2. Van-e befolyással az a tejesökkenésre, hogy 2 hét alatt átmenet nélkül kellett a konyolydaráról korpára, korpáról tengeridára áttérni? *K. L.*

151. kérdés. Csikostöltős szomszéd községből való munkásokkal az itteni körjegyző közbenjárásával m. é. december 7-én aratási szerződést kötöttem. A szerződés egyik pontja értelmében az aratók kötelesek 8 nap ingyen napszámot leszolgálni és pedig akkor, amikor én őket berendelem.

A nagymérvű kivándorlás aratóim között is elharapódzott, úgy, hogy többen avval az érveléssel, hogy az aratásra megjönnek, Amerikába szóló utlevelet válthattak s tényleg ki is mentek. Az itteni jegyző azon kérelmemre, hogy aratóimnak ne adjon utlevelet és munkásigazolványt, mert ők már az ingyen napszámmal le vannak kötve, azt válaszolta, hogy azt nem teheti, mert a kivándorlási törvény erre jogszemmel nem ad. A munkásigazolványokat illetőleg azonban utólagosan azt mondta, hogy azokat most már nem adja ki, mert csak a helyi munkára szólnak, bár az előbb kivándorlottaknak azokat szó nélkül kiadta.

Kérdem tehát, helyes-e a jegyző érvelése? Nem vagyok én feljogosítva a munkásigazolványok átvételére és megőrzésére. Köteles vagyok azokat a munkás kérelmére aratásig kiadni? Ha a jegyző álláspontja helyes, akkor ki vagyok téve annak, hogy szerződésemet daczára, az aratás megkezdésekor arató nélkül állok, ami még rosszabb, mintha nem kötöttem volna szerződést. Másik kérdésem az, hogy fogadhatok-e föl a kivándorlott arató pótlására egy másikat, anélkül, hogy az esetleg visszatérő arató ellenem sikerrel kártérítési pört indíthatna? *H. M.*

152. kérdés. Az uradalomban lévő 2 éves csikók között már harmadizben találtam, hogy a végbél pondrókkal van tele, amely határozottan nem rozsféreg; behatóbb vizsgálat után arra jöttem reá, hogy ez nemcsak a bél végén, de beljebb is el van terjedve és csomósan ülnek a végbél oldalain. Mind a három csikónál, amit birtom, eltávolítottam és a végbélbe gyenge kreolinos irrigációt adtam. Megjegyzem, hogy e három csikó szemmel láthatólag folyton rosszabb és rosszabb. Tisztelettel kérdem, hogy mi oka lehet ezen elférgesedésnek és eddigi eljárásom helyes volt-e, ha nem, úgy mi volna a leg-helyesebb eljárás. Az állatorvost csak napok múlva tudom kibozni, hogy ezt vele is közöljem. *M. K.*

153. kérdés. Kilencz év óta bérek egy birtokot és a birtok átvételekor a birtok tulajdonosa által a birtokon lévő összes épületek mint „rossz és javításra szoruló“ lettek leltárilag felvéve és ilyen állapotban általam át is véve. A köztünk fentálló bér szerződésünkben ez áll: „bérlő tartozik az épületeket olyan karban átadni bérletlejárta, mint a minőben azokat átvette“. Most azonban a kilencz évi használat után, a sok saját költségemen tett javítások és tatarozások daczára is, az épületek oly rossz és lakhatatlan állapotban vannak, hogy az a bérlet lakókra valóságos életveszedelmekkel jár és ezt tovább jelen állapotjában eltérni lehetetlenség. A birtok tulajdonosa többszöri felszólításaim daczára is az épületek lakhatóvá tétele felől egyáltalán tudni nem akar és reám bérlőre akarja tolni az összes felelősséget és

költségeket. Már most azt szeretném tudni, hogy mit tegyek, illetőleg hova forduljak panaszommal, hogy ügyem lehetőleg sürgősen elintéztethessék? Kit terhel a teljes felelősség? és a régi rozszant épületekre e kilencz éven át reá költött nagyobb összegű kiadásaimat nem-e perelhetném vissza joggal a birtok tulajdonosától? A bérszerződésünk még 1910. év január 1-én jár le, mit tegyek, hogy e dologból a későbbi kellemetlenségeket elkerülhessem?

B. G.

154. kérdés. Városhoz közel 40 darabból álló tehenészetet óhajtok felállítani. 40 kat. hold jó szántóföld áll rendelkezésemre, fedezhetem-e ezen egész évi takarmánytermésem, abrak és szalma kivételével? Mily arányban és mily takarmányféleséget vessek? Ezen takarmányozás után remélhető-e nyugati fajtehenek után darabonként 3000 liter tej?

G. R.

155. kérdés. Földesuramnak a határban két helyen van birtoka; a nagyobb darab a községtől mintegy 9 kilométernyire fekszik, a kisebbiket a Tisza választja el a községtől. A nagyobb birtokon a birtokos a saját költségén iskolát tart fenn, a kisebbiken iskola nincsen. 1905/6-ban a rk. egyház két új iskolát létesített a faluban, melynek költségeire hivat állam egyenes adójuk 5%-ig adóztatta meg, a folyó évben a kivetés már 9%. Véleményem szerint földesuram, amennyiben birtokán ugys fentart iskolát, az iskolaadót legfeljebb az iskolával nem bíró kisebb birtok állami adója után tartozik fizetni, a rk. iskolásként azonban az összes egyenes adó után vetette ki az iskolaadót. Ezek után kérdem:

1. Jogában áll-e a rk. egyháznak hivat 5%-on túl is megadóztatni iskolai czélokra és ha igen, mely törvény alapján. Az iskolásként azt állítja, hogy az 1868. évi XXXVII. t.-cz. 11. pontja engedi ezt, de amennyiben az ugyanezen törvénynek a községi iskolákra vonatkozó 35. §-a csakis 5%-ot enged kivetni a községi iskolák fentartására, ellenmondást vélek találni a két §. között, avagy a felekezeti iskolának több joga volna mint a községének? Ha pedig csakugyan enged a törvény 5%-nál nagyobb adót is kivetni, létezik-e e tekintetben valamely határ? 2. Kötelezhető-e a birtokos — ki birtokán már ugys fentart iskolát — a felekezeti iskola fentartásához is hozzájárulni, avagy a saját iskolájára fordított költségei betudandók-e a felekezeti iskola fentartására kivetett adójába?

R. K.

156. kérdés. Szeretnék kis yorkshir malacokat hizlalni elválasztás után, azért óhajtanék a „Köztelek”-ben egy kis utbaigazítást.

Dr. Zs. L.

157. kérdés. Saját birtokon 1 $\frac{3}{4}$ millió termelőképesseggel körkemenczét szándékozik valaki építeni, az előállított téglá eladásra lesz. Kérem velem tudatni, hogy kell-e adót fizetni és hogy miféle adók fizetésére lesz ezen körkemencze kötelezve.

M. Z.

158. kérdés. Egyéves csikóink végbelén több apró és nagyobb fereg látható, amit könnyen rozsféregnek szoktak nevezni. Ezen elődsi állatok anyira megtámadták a csikók szervezetét, hogy a legjobb takarmányozás mellett naponta fogynak. Allatorvosunk hashajtókat rendelt, melynek eddig semmi hatása sem észlelhető, utóbb naponta fejenként egy liter piritott rozst kapnak, ennek daczára javulás nincs. Tisztelettel kérdem, mivel lehetne ezen betegséget sikerrel kezelni?

V. I.

159. kérdés. Nagyobb baromfiállományom van és 3 hét óta egy betegség lépett fel közte; t. i. a baromfi megvakul előbb az egyik és később a másik szemére, elsatnyul és belepusztul. 10 drb már elpusztult és 20—25 drb vak szintén pusztulóban van. Miféle betegség ez és hogyan lehet gyógyítani?

H. I.

Feleletek.

Gazda felelőssége kocsisáért. (Felelet a 147. sz. kérdésre.) A gazdát kocsisa által elkövetett kihágásért csak azon esetben lehet felelősségre vonni és büntetni, ha beigazolást

nyer azon ténykörülmény, hogy olyan egyént alkalmazott, aki feladatának rendszerinti teljesítésére képtelen. Így intézkedik a m. kir. Kuria 1892. évi 16,517. számú határozata.

Annál kevésbbé büntethető a gazda kocsisának cselekedetért, ha azt tilalom daczára követte el. A marasztaló ítélet ellen 15 napon belül az alispánhoz adható be fellebbezés.

Hollady Nándor.

Répagam impregnálása. (Felelet a 148. sz. kérdésre.) A Jaensch et Comp. quedinburgi czég által már évek óta forgalomba hozott impregnált répagam, amelynek elárúsításával hazánkban Mauthner Ödön budapesti czég foglalkozik, már hosszú idő óta jó hírnévnek örvend főleg azért, hogy e mag gyorsan és egyenletesen kel ki. A gyors kikelés következtében a fiatal répanövények gyorsabban és erőteljesebben fejlődnek, aminek folytán többnyire kevesebbet szenvednek a gyökérfekélytől és a földi bolhától. Eme előny különösen akkor szembeszökő, ha az időjárás, avagy a talaj elégtelen nedvességtartalma kevésbbé kedvező a vetés gyors fejlődésére. Ez oly elvitázhatatlan tény, amelyet tagadni nem lehet.

A Jaensch-féle impregnálási eljárás abban áll, hogy a répagamot kénessával és klórgázzal kezelik és azután szárítják. Az impregnálás folytán a répagamoly külsején tapadó és a külső burokrész belsejében levő káros élősdiek (Phoma, bakteriumok stb.) csirái elpusztulnak s a mag csirázási erélye növeltetik, amihez az impregnálást követő szárítás is nagymértékben hozzájárul.

Hasonlóan kedvező, sőt még előnyösebb eredményre vezet a répagam hámozása és csávázása. Sőt a répagam egyszerű szárítása már egymagában is emeli annak csirázási erélyét, vagyis a szárított répagam rövidebb idő alatt csirázik és kel.

L. Gy.

Haszonbérlet által telepített szőlő. (Felelet a 149. sz. kérdésre.) Előrebocsájtok azon meggyőződésünk kijelentését, hogy a termésre képes egészséges szőlőtelep kivágása minden körülmények között menthetetlen barbarizmus volna.

Ami a dolog jogi oldalát illeti, ezzel a kérdéssel lapunk hasábjain már ismételtlen foglalkoztunk. Ezuttal csak röviden jelezzük az elvi szempontokat. A volt házszemélyes táblának egy 1867-ben hozott elvi jelentőségű határozata szerint hasonló beruházások megtérítésére szerződési kikötés hiányában is joga van a haszonbérletnek, ha kimutatja:

1. hogy azok a birtok használatához a szerződés lejártá után is hasznosak és szükségesek;
2. hogy azok a haszonbéri szerződésben meg nem tiltottak;
3. hogy azok ellen a tulajdonos a munka folyama alatt sem tiltakozott.

Ily beruházások megtérítési kötelezettsége azon az elven alapul, hogy senki más kárával nem gazdagodhatik.

A magyar általános polgári törvénykönyvnek legújabb tervezete ide vonatkozólag a következő intézkedéseket tartalmazza:

Az 1541. §. szerint, amely az 1582. §. értelmében a haszonbérletnél is irányadó, a béreadó a bérletnek nem szükséges, de hasznos költségeit annyiban tartozik megtéríteni, amennyiben az utóbbi erre a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint igényt tarthat. Ezeket a szabályokat az 1682., 1684. és 1686. §§-ok tartalmazzák. Intézkedésük lényege szerint, ha az ügyvitel elvállalása a dolog urának érdekében állott és akaratának megfelelt, az ügyvivő (tehát ez esetben a haszonbérlet) az ügy ellátásában tett költségeinek megtérítését megbízott módjára követelheti. Ugyanez áll abban az esetben is, ha a dolog ura az ügyvitelt utólag jóváhagyja. Jóváhagyásnak vétetik az is, ha a dolog ura az ügyvitel eredményét tudva, hasznára fordítja. Ha ezek az előfeltételek nem forognak fenn, az ügyvivő (haszonbérlet) csak annyiban követelhet megtérítést, amennyiben a dolog ura

(a haszonbérbe adó tulajdonos) az ügyvitel alapján gazdagodott.

Ezek szerint ellenkező megállapodás hiányában a tulajdonost föltétlen kötelezettség terheli aziránt, hogy a birtokon tett hasznos beruházásoknak legalább a költségeit a haszonbérletnek a haszonbérlet lejártával megtérítse. Ha ezen kötelezettségének eleget tenni vonakodnék, a bíróság előtt indítandó keresettel kell őt erre szorítani. Ezek a szabályok állanak a kérdésben említett szövegre nézve is, tehát a telepítési költségeket a haszonbérlet a tulajdonostól joggal követelheti.

Abban a tekintetben, hogyha a tulajdonos a költségek megtérítését megtagadja, jogában áll-e a bérletnek a szőlőt kivágni: jogi véleményünk is ugy szól, hogy ilyen jog a bérlet meg nem illeti. Meg nem illeti főleg azért, mert a szőlő a telekkel való egyesítés pillanatában annak alkotórészévé, tehát ingatlaná és a haszonbérbe adó tulajdonává lön, amely fölött a haszonbérlet többé olyan mértékben, hogy azt meg is semmisíthetné, nem rendelkezik.

Jogi nézetünket támogatják a magyar általános polgári törvénykönyv 1900. évi tervezetének 622. és 624. §§-ai is. Ha ugyanis valaki ingó dolgot másnak telkével ugy egyesít, hogy az ennek alkotórészévé válik, a telek tulajdona kiterjed az azzal egyesített dologra. Aki ezen szabálynál fogva az ingó dolgot elveszti, pénzbeli megtérítést követelhet az alaptalan gazdagodásra vonatkozó szabályok szerint. Ahhoz is joga van, hogy a saját egyesített dologát elválaszthassa és elvihesse. Nem választhatja el azonban a dolgot, ha az elválasztásból haszna nincs. A haszonbérletnek nyilván nem volna haszna abból, ha a szőlőt kivágná. Ezt tehát a tervezet szerint, amely az eddig követett bírói joggyakorlatnak is megfelel, nincs jogosítva megtenni, hanem igenis ragaszkodjék ahhoz, hogy a tulajdonos legalább a telepítési költségeket megtérítse. Ehhez kétségtelen joga van.

Sz. F.

Fejőstehenek elégtelen tejelése. (Felelet a 150. sz. kérdésre.) Mi nem vagyunk hajlandók a tejelés hanyatlását a hirtelen abrakváloztatásnak tulajdonítani, hanem inkább annak, hogy míg azelőtt konkolyt s később korpát kaptak a tehenek, most kizárólag csak tengeri képezsi az abrakot. Igaz ugyan, hogy a tengeri gazdagabb keményítőértékben, tehát táplálóból a másik ketőnél, de miután a fejősteheneknek nagy a fehérjeszükségletük, csak akkor képes a tengeri nagyobb keményítőértéke kellően érvényesülni, ha a többi takarmány elegendő fehérjéhez juttatja a teheneket. Amde azelőtt több fehérjét kaptak a tehenek, mint most, mert ugy a konkolyban, valamint a korpában közel kétszer annyi az igazi emészthető fehérje, mint a tengeriben s ha azelőtt kevesebb keményítőérték jutott is nekik, de mindamellett eleget kaptak abból is, most pedig oly nagy fölöslegben kapják a keményítőértéket, hogy talán el is fognak tőle hizni, ami még inkább csökkenené a tejelésüket. Ezért tehát nem az adagolás növelését, hanem inkább olyformán való apasztását ajánlanánk, hogy bár kevesebb keményítőérték, de több fehérje legyen benne. Ön idegenkedik a takarmányvásárlástól, de tegyen számítás, hogy nem járna-e jobban, ha az 1000 kg. élősulyra adagolt 8 kg. tengeridara helyett csak 2 kg. tengerit s 2 kg. napraforgópogácsát etetne a tehenekkel, mely esetben tehát 4 kg. tengeri ugy volna megtakarítható, hogy a tejelés nemcsak nem hanyatlana, de valószínűen javulna. A két adagolás táptartalmában mutatkozó különbséget, valamint az 1000 kg. élősulyra 20 kg. tejet adó tehenek szabványát a következő számokkal világítjuk meg (kg.):

	eddig kaptak	ezután kapnak	szabvány 20 kg. teje
szárazanyag	28.7	25.9	2.5—2.9
fehérje	1.5	1.8	1.6—1.9
keményítőérték	14.5	11.4	9.8—11.2

Ezekben a számokban nem szerepel a zabszalma táptartalma, mert az abból elfogyasztott mennyiséget nem ismerjük, de az nem határoz semmit, mert a zabszalmában ugyanis igen kevés a fehérje, minélfogva tehát inkább csak az amugy is már nagy fölöslegben etetett keményítőértéket szaporítja.

Csikó István.

Aratómunkások szerződészségese. (Felelet a 151. sz. kérdésre.) A felvetett kérdésekre nézve a munkaadó — sajnos — seholsem talál kellő támpontot érdekeinek megővésére.

A folyton terjedő kivándorlási láz halomra dönti a mezőgazda összes számításait, mert a vonatkozó törvények preventív intézkedése annyira hézagos, annyira mellőzi a munkaadó és munkás között kötött szerződés feltételeinek betartására irányuló megszorító elveket, hogy a gazda legtöbb esetben teljesen a szerződő munkás szeszélyének van áldozatul vetve, anélkül, hogy jogait érvényesíteni képes volna.

A legradikálisabb eljárás volna, ha a munkaadó az 1898. évi II. t.-czikk 12. §-a alapján a munkások ingatlanaira való bekebelezés által szerezne biztosítékot magának. Azon esetben, ha a munkások vagyontalanok s tőlük semmiféle biztosítékot be nem szerezhető, az aratói munkaszerződés az 1899. évi XLII. t.-czikk értelmében vagyonnal bíró munkavállalkozóval volna czélszerűen megkötendő s biztosítékként birtokára bekebelezhető, mely esetben a szükséges munkás előállítására kizárólag a vállalkozó kötelemt képezne.

Az 1903. évi IV. törvényczikk, mely a kivándorlási módokat irányítja, egyetlen pontjában sem tartalmaz tiltó rendelkezést arra nézve, hogy szerződésileg lekötött aratómunkásnak külföldi utlevél ki ne adassék.

Ugyazintén rendelkezik az 1898. évi II. t.-cz. 2-ik §-a, mely szerint munkásigazolvány kiállítása egy munkástól sem tagadható meg. Ugyan-e törvény 18. §-a értelmében azon körülmény, hogy valamely munkás aratói szerződést kötött, munkásigazolványába feltétlenül bejegyzendő, míg a munkásigazolvány a munkás birtokában marad, tehát a munkaadó által csakis a munka megkezdésével vehető át. Megjegyzendő, hogy oly munkással, kinek mezőgazdasági munkásigazolványa nincsen, munkaszerződést kötni egyáltalában nem szabad.

A kivándorolt arató pótlására más munkás a megperlés veszedelme nélkül csak azon esetben fogadható fel, ha a munkás szerződésének teljesítésére szóval vagy írásban (ajánlott levélben) felhivatott s ezen felhívásnak 24 órán belül nem tesz eleget. Ez esetben a munkaadó jogosítva van a szerződés megsemmisítésére.

A pótmunkásoknak kellő időbeni biztosítására czélszerűen volna felhasználható a szerződésben kikötött 8 ingyenes napszám. A munkások ennek teljesítésére felhívandók bármikor, s amennyiben kivándoroltak, meg nem jelennek, tehát beáll részükre a szerződészségés ténye, s ez esetben a munkaadó fel van oldva minden további kötelezettségtől. *Hollady Nándor.*

Pondrók a csikó végbelében. (Felelet a 152. sz. kérdésre.) A bögölyök, vagyis az ugynevezett *Gastrophilus*-legyek álczái, amelyeket köznyelven rozsférgeknek is neveznek, a lovak gyomorában igen gyakran élőködnek, rendszerint azonban nem okoznak súlyosabb megbetegedést és csak ritka esetekben furják át a gyomor falát részben vagy egészen, ami azután hashártyagyulladásra vezet. A lovak gyomorában 10 hónapig maradnak s ha azután megérték, leválnak a nyálkahártyáról s a bélbe jutva, a béltartalommal kiürülnek, hogy a földbe befuródva, behámozódjanak és 30—40 nap alatt legyekké fejlődve, szárnyra keljenek. Két fajnak: a *Gastrophilus haemorrhoidalis*-nak és a *G. pecorum*-nak az álczái nem ürülnek egyenesen ki a béltartalommal, hanem előbb a végbél végén és annak nyílásán a nyálkahártyán újra megtapadnak, ahol azután csomósan függve maradnak. Ezek rendszeren zöldesszínűek vagy kékes árnyalatúak, holott a rozsférgek általá-

ban sárgás, vöröses vagy vérvörös színűek; ennyiben tehát elűtő kinézésűek. A lovak végbelében azonkívül egy gilisztaféle, az *Oxyuris equi* szokott előfordulni, amely fonalszerű, de testének elülső része jóval vastagabb, míg a hátsó vége vékony, elhegyesedő.

A kérdéstevő nem írja le, hogy milyenek a szőbanforgó élőködők, amennyiben azonban pondronak nevezi azokat, valószínű, hogy nem az utóbb említett férgeket, hanem a zöldeskékes légyálcákat látta. Ha nehányat higitott alkohollal telt kis üvegben beküldött volna vizsgálatra, úgy könnyen meghatározhattuk volna, hogy miről van szó. A végbélben megtelepedő légyálcák ellen a kreolinos vízzel való irrigálás helyes volt, azonban czélszerű volna a csikónak szénkéng-kapszulákat is adni, hogy a gyomorban levő álcák is kiürüljenek; ennek alkalmazását azonban állatorvosra kell bízni. A giliszták ellen szappanos vagy ecetes víznek a végbélbe való öntése ajánlható, makacs esetekben pedig belsőleg féregghajtó szerek.

Rátz István dr.

Rozoga épületek. (Felelet a 153. sz. kérdésre.) A haszonbérlet által önkéntesen és jogfentartás nélkül tett épületjavítások költségei fülönös szerződési kikötés hiányában utólag vissza nem követelhetők.

A biztossági szempontok tekintetében a felelőség a bérlet és a tulajdonost egyaránt terheli.

A bérlet leghelyesebben jár el akkor, ha az épületek használhatatlanságát és közveszélyes voltát előleges bírói szemlével igazolja, azoknak sürgős helyreállítását követeli s ha ez megtagadtnak, a szükséges javításokat a sajátjából megtéti s a felmerült költségeket a tulajdonostól, ha másként nem megy, per útján behajtja. Minthogy a bérletből még néhány éve van hátra, ez az eljárás indokolt és keresztülvihető. *Sz. F.*

Tehenészet berendezése. (Felelet a 154. sz. kérdésre.) Hogy egy 40 kat. holdnyi birtokon 40 drh. tehén eltartható-e, főképpen attól függ, hogy ezen a birtokon minő takarmányfélék természetből és hogy azoktól minő átlagos holdankénti termések várhatók.

Minthogy a kérdés ezen adatok iránt nem tájékozott, alábbi számításommal jó talajon bő trágyázás mellett elérhető átlagos terméseket vettem föl és fölteleltem azt, hogy a 40 holdon csak takarmányfélék fognak természetni és hogy a szükséges abraktakarmány, takarmányszalma és alomszalma vétel útján fog beszereztetni.

A szántóföld 5 egyenként 8 k. holdnyi szakaszokra felosztva a következő vetésforgó szerint lenne kezelendő:

1. Takarmányrépa erősen trágyázva.	
2. Zabosbükknő löherével.	
3. Löhere, utána öszi keverék trágyázva.	
4. A csalamádé.	
5. Luczerna melléknyomáson.	
A remélhető takarmánytermés és annak szárazanyagtartalma a következő lehet:	
8 hold répa	250 q. = 2000 q. a 12% = 240 q. sz. a.
8 „ zabosbükknő	25 „ 200 „
8 „ löher	25 „ 200 „
8 „ luczerna	30 „ 240 „

Széna összesen — 64 q. a 85% = 544 q. sz. a.
8 hold öszi keverék a 100 q. = 800 q.
8 „ csalamádé a 200 „ 1600 „

Zöldtakarmány — 240 q. a 20% = 480 q. sz. a.
Összes takarmányszárazanyag — 1264 q. sz. a.

Azonkívül kaphatnának a tehének naponként mintegy 3 kg., vagyis évenként és darabonként 10 métermázsza, összesen tehát 400 métermázsza abraktakarmányt és télen át 5 kg. takarmányszalmát, ami 200 napra számítva drbként 10 métermázsát és összesen 400 métermázsza takarmányszalmát tesz.

A rendelkezésre álló takarmányszárazanyag lenne tehát a következő:

A termelt takarmányban	1264 q.
400 q. abraktakarmányban a 85% =	340 „
400 q. takarmányszalmában a 85% =	340 „
Összesen:	1944 q.

Minthogy pedig egy tehén évenként mintegy 50 métermázsza takarmányszárazanyagot igényel, a kimutatott takarmányszárazanyag (1944:50) = 38.8 vagyis kerekén 39 tehén lenne eltartható.

Nincs tehát kizárva, hogy ezen a birtokon 40 drh. tehén is eltartható, azonban határozott választ e kérdésre csak az adhat, aki a birtok termőképességét ismeri, minélfogva fenti adatok csak tájékozásul szolgáljanak hasonló kérdések megoldásánál.

Hogyha pedig ezen tehenészetnél a lefejő rendszer alkalmaztatik, a feltételezett takarmányozásnál és bőven tejelő friss fejőstehenek beszerzését feltételezve, darabonkénti 3000 liternyi átlagos tejelés könnyen elérhető.

Hensch Árpád.

Hitfelekezeti iskolák fentartási költségei. (Felelet a 155. sz. kérdésre.) Az 1868. XXXVIII. t.-cz. 11. §-a értelmében a hitfelekezetek saját erejükből tarthatnak fenn iskolákat s a fenttartásra híveik anyagi hozzájárulását igénybevehetik.

Hogy ezen igénybevétel a törvényben közelebbi meghatározás nélkül nyer kifejezést, ezzel szabad kezét ad a hitfelekezeteknek az iskolai hozzájárulás százalékának, a szükséghez mért korlátlan megállapítására és behajtására.

Vannak esetek, ahol a felekezeti iskola hozzájárulása 40%-át teszi ki az állami egyenes adónak, minthogy ez a felekezet részéről félremagyarázhatlanul önmegadóztatásnak minősítendő, joggyakorlatunk szerint „volenti non fit injuria.”

A községi iskoláknál a fent idézett törvényczikk 35. §-a már teljes határozottsággal előírja, hogy az ilyen iskolákra kivetett pótdó az állami adónak 5%-át meg nem haladhatja.

A második kérdésre nézve, ha a birtokos saját birtokán a törvénynek megfelelő iskolát tart fenn saját költségén, csak annyiban köteles a felekezeti iskola fentartási költségeihez hozzájárulni, amennyiben azon összeg a kivetett felekezeti iskolai hozzájárulás hányadánál nagyobb volna, mint amennyibe a saját költségén fenntartott iskola kerül.

Tehát csupán a különbözet volna a felekezeti iskolához fizetendő. *Hollady Nándor.*

Yorkshire-malaczkok hizlalása. (Felelet a 156. sz. kérdésre.) Az angol malaczkokat többnyire akkor legezészerűbb hizóba állítani, amikor 25—30 kg. súlyuk, mely esetben 3½—4 havi hizálás után 75—90 kg. súlyllyal vihetők piacra. Angolországban pl. csak az ilyen súlyú hizott szüldőknek van keletje s miután nekünk oda kell iparkodnunk, hogy idővel az angol piacot nyerjük meg fölös számú hizott szüldőink számára, nem árt, ha máris beleszokunk azokba a követelményekbe, melyeket az angolok támasztanak a hizott szüldők sulya iránt. Induljunk ki tehát a 25—30 kg. beállítási sulyból, amikor a malaczkok körülbelül 4 hónaposak. Ebben a korban természetesen még igen sok fehérje kell nekik, minélfogva okvetlenül szükséges, hogy vagy lefőzőtt tejjel, vagy borsóval, babbal, lenmagpogácsával s hasonló anyagokkal rendelkezünk. Megfelelő adagolás lenne pl. 1000 kg. élőszulyra a következő: 8 kg. főtt lóbab (vagy nyers borsódara) s 32 kg. árpadara, mely adagolás 34.2 kg. szárazanyagot, 4.1 kg. fehérjét s 27.0 kg. keményítőértéket tartalmaz. Ebből a takarmánykeverékből természetesen annyit kellene a malaczkoknak adni, amennyit naponta háromszori etetésre maradék nélkül, vagyis jóízűen meg tudnak enni. A fő mindenesetre az, hogy — igen gazdag táplálást föltelelve — az adagolás fehérjearánya eleintén lehetőleg ne mulja felül az 1:7—7.5-et, míg ellenben a hizálás második felében már 1:8 is lehet, ami azt jelenti, hogy ilyenkor már majdnem az árpadara egymaga is megteszi. Korpát kevésbé ajánlunk a hizómalaczkokkal etetni, mert ebben a takarmányban sok a ballaszt. Legkedvezőbb helyzetben van mindenesetre az a hizláló, aki lefőzőtt tejjel vagy husliszttal rendelkezik, mert semmivel sem tudjuk a malacznak a szükséges fehérjét oly könnyen megadni, mint ezzel a két takarmánnyal, mely esetben azután a tengeri-

nek s a fött burgonyának is jelentékeny szerep juthat, míg ellenben ha előbbiekkal nem rendelkezünk, akkor nagyon hátrébe kell a tengerinek s burgonyának szorulnia.

Cselkó István.

Téglagyár adója. (Felelet a 157. sz. kérdésre.) A téglavetőgyár és annak tartozékát képező körkémence az 1875. évi XXIX. t. cikk értelmében mint haszonhajtó üzleti foglalkozás a III-ik oszt. kereseti adó alá esik. Megadóztatás tárgyát képezi az évi tiszta nyeresemény olyképpen, hogy a téglagyár üzeméből befolyó összjövedelemből a munka folytatásához szükséges összes kiadások levonatnak, az ekképp fennmaradó tiszta nyeresemény után 10% képezi a III-ad oszt. ker. adót.

Ezen adónemet az adóhivatal székhelyén az adókövető bizottság szabja ki. Az adóköteles fél tartozik a községi előjáróság által kiadandó nyomtatványon adóvallomását kiállítani s benyújtani.

Hollady Nándor.

Rozsférgék elhajtása. (Felelet a 158. számú kérdésre.) A fiatal lovak gyomrában és beleiben elősködő rozsférgék elhajtására az utóbbi évek tapasztalatai szerint legcélszerűbbnek mutatkozik a szénkéreg belső beadása gelatinakapszulákban. Erről a kezeléstről, melyet önkényen érthetőleg állatorvosra kell bízni, az „Állatorvosi Lapok“ f. é. 6. számában jelent meg egy közlemény, mely a végrehajtásra vonatkozólag megadja a szükséges utmutatást.

Baromfiak gregarinozisa. (Felelet a 159. sz. kérdésre.) Leírás után ítélve baromfiak egy súlyos, igen fertőző s alig gyógyítható betegségbe estek, amelynek okozója előbb a meghülés, azután annak a nem észrevétele, a baj folytonos súlyosbodása és bizonyítása az öl tisztátalan volta. A mostani súlyos betegségben tanácsot ugyan mi is adhatunk, de első sorban is azt ajánljuk, forduljon tanácsért állatorvoshoz, ha azonban ezt nem tenné, járjon el a következőleg:

Az összes baromfiak egyenként kézbe veendő s fejük jól megvizsgálandó s ha szemük könnyes, orruk folyik, szájuk belül sárgás felülettel sebhelyes, ezek betegek s ott maradnak azon a helyen, ahol a betegség kiütött.

Az egészségeseknek látszókat pedig külön ládába rakjuk s ha a szemlével készen vagyunk, ezeket vesszük elő s mindeniknek szemét, orrát, csőrét és száját 2% os szublimát-oldatba mártott vattával jól lemoszuk, (de minden egyes állatot külön vattadarabbal, melyet használat után egy edénybe dobunk s ezen edény tartalmát azután elégetjük) s azután tiszta rekeszbe téve új helyekre — lehetőleg a fertőzött helytől messze fekvő helyre — visszük s ott jól almozott tiszta ölben elhelyezzük s ezen állatokat 8—12 napig naponta ily oldattal így kezeljük.

A betegeket 5% os szublimát-oldattal kezeljük azzal a hozzáadással, hogy a szemben, torokban képződött sárgás, turósszerű üledéket óvatosan kiszedjük s a sebhelyet törött timsóval behintjük.

Nehéz és körülményes a gyógyítás, de ha értékes állatokról van szó, érdemes.

Természetesen a betegek ólját teljesen kitarthatjuk s tiszta szalmával dusan megalmozzuk. Enni tengerit kapnak az állatok, inni pedig 1% os timsós vizet.

i. r.

Munkásügyek. Szociálista mozgalmak.

Keresztény-szociálistizmus.

(Nyílt levél Kazal Zsigmond urhoz.)

A napokban egy jó barátom megküldötte nekem a „Köztelek“ f. évi február 6-iki számát, melyben egyes mondatokat kiszakított abból az őszi koronánkon tartott felolvasásomból, melyet az „Igaz Szó“-nak jan. 20—27. és febr. 3-iki számában közöltem. Uraságod csak az első részt olvasta, de nem a többit, mert ha a többit

olvasta volna, nem tételeznél felőlem, hogy én izgatón, lázító vagyok.

Igen restelleném, ha valaki azt tételeznél fel felőlem, hogy én a gazdasági cselédek helyzetéről írva, minden gazdát egyforma lelkellemnek, kapzsinak és embertelennek tartanék, mert az tölem épp oly kifogásolandó és hitvány eljárás volna, mint mikor a világ egyes vagy tíz pap büneért az egész papságot gyalázza. Pedig ez így van. No lássa uram. Csak egyszer érintette érzékeny oldalát valami a gazdaosztály egyes tagjainak, máris felszisszentek, nekünk papoknak egyesek tévedéseiről, tegyük fel büneiről naponként kell a kálváriát járnunk. De ez mellékes. Hosszasan nem akarok írni, senkit nem untatni. Csak azt óhajtom uraságodnak tudomására adni, hogy én nem lokális dolgot, hanem hazánkban bőven divatozó dolgot, szomorú valóságot írtam. Igen sok gazda van, akinél a cselédnek az általam említett nyomorult helyzete van. Ismerem a viszonyokat egész magyar hazánkban, részint közvetve, részint közvetlenül s mondhatom, hogy amint igen sok helyen dieséretreméltó felebaráti szeretetteljes szíve van a gazdának, ugy nagyrésze kialudott szívé, mintha nem is olyan emberi alak volna, mint a többi. Engem a mostani társadalmi harcz birt a felolvasásom megírására, melynek bevezetéséből pár keményebb, átnézés folytán becsusztott kifejezést leszámítva, de csak a keménységét, mert személyt és osztályt sérteni nem szoktam és nem akarom, jótállok minden tekintetben az egész leírt dolgokért, sőt némely helyen, higgye el uram, még nem is rajzoltam sötétet. Ennek a harcznak a megszüntetésére törekedve írtam le a gazdák némelyikénél a cselédek szomorú sorsát; ennek a harcznak megszüntetése céljából ajánlottam egy társadalmi, mint az állam megoldási módját. Egyben felhívtam szándékoztam azoknak a birtokosoknak a figyelmét a mostani elégedetlenség okára, kiknél a cselédnek az általam vázolt helyzete van, számoljanak a kor követelményével, cseréljék ki a szívüket s igyekezzenek a béke megvalósítására. De szólok a munkásoknak is, hogy tulkövetelők ne legyenek. Ez az én felolvasásom tenorja. Quivis verborum suorum optimus interpres. Én tudom, mit írtam. Mást abból kiolvasni nem lehet. Si defint vires, tamen laudanda voluntas.

Ami pedig a ker. szociálistizmust illeti, az maga az igazi Krisztus-tanítás. Méltó a munkás az ő bérére. Szeressed felebarátodat, mint ennen magadat. Ez a parancsok telje, ez az emberi lélekérés legfőbbesebbike. Csak ez állítja helyre ismét az emberi különféle társadalmi osztályok közötti egyetértést, ha Krisztus lesz a szívekben. Ha ő ilyen elveket vallott és hirdetett, az ő szolgájának sem szégyen azt vallani és hirdetni, különösen, midőn az elfajult emberi társadalomba a béke, szeretet, megelégedés és egymás iránti kölcsönös tiszteletet akarja vele visszaidézni.

Ha úgy ismerne uraságod, mint nem ismer, nem tartana lázítóknak, sőt nagyon is a béke embere vagyok és senkit nem becsülök annyira, mint azt az elemet, mely nemzetemnek gerinczét, fenntartó oszlopát képezi, ha megérdemli. Miután pedig sok van, aki még a mai korban sem akar idomulni, a humanisztikus eszméket szívébe befogadni, a legjobb akarral, ha kissé keményen is markoltam a darázs-fészekbe. Fogadja ismeretlenül üdvözetemet s ne ira et studio.

Mezőkovácsházán, 1907. febr. 18-án.

Rózsa József,
makókerületi esperes.

Pestmegye a gazdasági munkáskérdésről. Pest vármegye közigazgatási bizottsága most küldte föl a miniszterelnökhöz jelentését a mult esztendő második felének közigazgatási állapotáról. A jelentés bőven foglalkozik a gazdasági munkáskérdésről is, amelyről a következőket mondja:

A középponti földmives munkásszervezetek

ugyanis újabb és újabb területeken keresnek talajt a társadalmi rend megrontására. Sok helyen, ha nincs is meg a működésüknek az általuk remélt eredménye, ha az izgatások hullámzása egyes helyeken egy időre le is csillapodik, a köranyag elhíntése mégis megtörtént. Ismételten hangoztattuk és hangoztatjuk, hogy a munkásérdekek ellen sem a hatóságok, sem a társadalmi testületek elzárkózni nem akarnak, de e kérdés megoldását és a munkások érdekében való előbbrevitelét lehetetlennek tartjuk mindaddig, amíg a munkásosztály a saját érdekeinek ügyét nem önmaga, hanem más czélok és eszmék szolgálatában álló s nem az érdekelte munkások sorából kialakul és nem munkások által, hanem más élethivatással bíró egyének által vezetett testületek intézik.

Tapasztaljuk, hogy azok, akik a munkásnépet titokban és nyíltan, szóval és sajtó útján a társadalmi rend ellen izgatják, csakis arra képesek, hogy a munkásnépet teljesíthetetlen követelésekre ösztönözzék és elégtelenné tegyék, de arra, hogy a munkásnép ügyét a haza és így a munkásosztály javára előre vigyék, képtelenek, mert hiszen más életviszonyok között nevelkedtek föl, a munkásnép igazi érdekét nem is ismerik és az iránt érzékkel nem bírnak, de nem is bírhatnak. Azt az egynehány vándorügynököt pedig, akiket a földmunkások sorából működési körükbe vonnak, tisztán eszközül és szócsövül használják. Ez állapotok orvoslására a belügyminiszter tavaly november hónapjában egy rendeletet adott ki, mely szerint a munkás-egyesületek ellenőrzése elsősorban az alispán tevékenységi körébe utaltatott. E rendelet hatásosabb ellenőrzése megadja ugyan az eszközöket, de annak kellő eredménye még sem lehet. Mindaddig, amíg ezek a középpontok meg nem rendszabályoztatnak, vagy föl nem oszlattatnak, az állapotok alig rendezhetők és különösen a munkások igazi érdekeit való társadalmi tevékenység e középponti szervek befolyása következtében eredményes nem lehet.

Gazdasági munkásházák. A földmivelségi miniszteriumban Darányi Ignác miniszter elnöklésével fontos értekezlet folyt le, amely a miniszter által a gazdasági munkásházák ügyében benyújtandó törvényjavaslatot tárgyalta. E javaslatnak célja, mint azt a miniszter a költségvetés tárgyalásakor jelezte, az, hogy az állam a törvényhatóságok és községek megfelelő segítségével évenként nagyszámú munkásházát építtetve tegye lehetővé akképpen, hogy a gazdasági munkások a ház tulajdonjogát körülbelül a mostani házbérnek megfelelő évi teherrel megszerezhesék. Az értekezleten az elnöklő miniszteren kívül jelen voltak Mezőssy Béla államtitkár, Náway Lajos, a képviselőház alelnöke, Bozóky Árpád, Buza Barna, Földes Béla, Holló Lajos, Szatmári Mór országgyűlési képviselők, továbbá Fábry Sándor Békés vármegye főispánja, Czikatriceisz Lajos Csongrád vármegye alispánja, Hervay Sándor Csanád vármegye alispánja és az egyes minisztériumok kiktüldöttei.

A gazdák kérvénye a képviselőházban.

E hó 25-ikén tárgyalta a képviselőház a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének kérvényét, melyben a munkásbajok orvoslását sürgeti. A kérvényi bizottság egyszerűen, tehát pártolással nélkül javasolta kiadni ezt a kérvényt a kormánynak, ebbe azonban a falusi társadalom érdekeit szívükön viselő képviselők nem nyugodtak bele. Mérey Lajos függetlenségi képviselő gyönyörű megokolás kíséretében indítványt terjesztett be, mely szerint „a kérvény lehető sürgős intézkedések végett a kormánynak pártolással adassék ki“.

Tisztelettel kérem, t. ház — ugymond Mérey — megoldottuk-e már a magyar gazdatársadalom által éveken át és évek óta, kivált az országos gazdaságkongresszusokon tárgyalt kivándorlás kérdését, amely néparadatszerűen fosztja meg az országot lakosaitól és adózó polgáraitól, a mezőgazdaságot és az ipart leghatalmasabbmunkaerőitől.

től csak azért, mert a költözökös korlátlan szabadságának ürügye alatt megengedjük még a szerződészek és a katonakötelezettek eltávolítását is? És míg az iskolában a gyermekeket és ifjakat hazafiságra, honszerelmre és az ősi rög-höz való ragaszkodásra tanítjuk, ezzel szemben arról gondoskodunk, hogy az ország által jól fizetett ügyvédök és az ország által jól fizetett idegen hajóstársulatok segítségével a hazafiságot, a honszerelmet, az ősi rög-höz, a szülőföldhöz való ragaszkodást subvertve csak minél könnyebben, csak minél hamarabb távozhassanak messze országokba, a hontalanság, a rohamos testi és lelki súlyedés, a gyors testi elcsenevésedés és nem ritkán a gyors halál utlevelével!

Felédhetjük-e, t. ház, azt a nagy felzudulást, amely a múlt nyáron itt a házban és az egész országon végigzajlott a munkásizgatások, a munkásöröszakoskodások miatt és megtaláltuk-e már azt az archimedesi pontot, amelyen a lelketlen izgatók gonosz munkájának könnyen üzhetőségét, veszélyes eredményeit s az ország társadalmi háborújának magvait elhíntő gonosz-ságait sarkaiból ki tudjuk forgatni?

Életbeléptettük-e már a törvényhozási intézkedéseket arra nézve, hogy azon adáz támadásokat, amelyeket a magyar sajtó egy része a vallás és a család, a tulajdon és a becsület, a közhatósági és az egyéni tekintély ellen intéz, megfékezzük és korlátozzuk és hogy a vétkesek bünhődésének kijátszását lehetetlenné tegyük, vagy legalább jelentékenyen megnehezítsük? És nem-e halljuk, t. ház, még most is, napjainkban a vidékről szerte az országban azon rossz híreket, hogy a gazdasági munkások és cselédek oly tulesigázott igényekkel lépnek fel, amely igények egyes földbirtokosoknál a gazdasági rendszer megváltoztatásának okai, sőt — ki merem mondani, t. ház, — miután a termelés esőkkentését idézik elő, okvetlenül befolyással vannak a kereskedelmi mérleg szenvedőleges voltára is?

Ezek mind olyan kérdések, t. ház, amelyekről tárgyalni, amelyeknek megoldását sürgetni és a kormány figyelmébe ajánlani talán sohasem volt idősebb, mint éppen most.

Ezután osztatlan helyeslés között terjesztette be indítványát, amely mellett elsőnek *Buday* Barna szólalt fel.

Buday a kérvény három legfontosabb kívánására hívja fel a ház figyelmét. Első a *kivándorlás korlátozása*. Rámutat arra, hogy a kivándorlás már elnyeli teljes népszaporulatunkat s e miatt az izgatások által is súlyosított munkaviszonyok immár tűrhetetlenek.

Sajnos, a kivándorlási mozgalom 1903-ban történt törvényes szabályozása szerencsétlen helyzetet teremtett. Hibás maga a törvény, hibás volt a Cunard-Linen-nal kötött szerződés, mely az egész kivándorlási ügyet üzleti tere terelte át. A legnagyobb hiba azonban abban van, hogy a kivándorlási törvény a valóságban végrehajthatatlan, mert kétszer annyi a nem engedélyezett kivándorlók száma, mint az engedélyezettek.

Mindaddig, amíg a magyar állam az öt méltán megillető azt a hatalmat gyakorolni nem tudja, hogy akarata és engedélye nélkül az állam határain senki ki ne vándorolhasson, mindaddig a kivándorlási törvénynek összes tilalmi és megkötési teljesen értéktelenek. Mindenekelőtt tehát az a legfontosabb feladat, hogy a kormány igyekezzék megszerezni a kivándorlás egész mozgalomára nézve a szükséges ellenőrzői befolyást. Ennek két módja van. Az egyik az, hogy igyekezzék a német hajóstársulatoknál garanciát szerezni arra nézve, hogy a német társulatok magyar honost utlevél nélkül egyáltalában fel ne vegyenek. Talán egyszerűbb és biztosabb volna az *olasz csekk-rendszer* meghonosítása. Erre rámutatott *Majláth József* gróf is a főrendiházban tartott beszédében. Ugyanis Olaszország és az északamerikai Egyesült-Államok bevándorlási hivatala között megállapodás jött létre arra nézve, hogy a tulparton

megkivánt 50 korona anyagi garanciát az olasz kivándorlók csekk alakjában tartoznak bemutatni. Ezeket a csekket, melyeket egy ezzel megbízott olasz bank állít ki, hozzáragasztyák az utlevélhez, úgy, hogy a csekk az utlevél nélkül, az utlevél a csekk nélkül el nem fogadtatik. Visszaélés nem történhetik, mert a csekk kiállítására ugyanazon hatóság ad engedélyt, amely egyúttal a kivándorlást is engedélyezi. Az eljárás az, hogy a tulparton a csekket kiszakítják az utlevélből és az utlevelet a további használatra alkalmatlanná teszik. Ilyenformán visszaélés teljesen ki van zárva, mert aki a csekkes utlevélnek birtokához jut, annak rendben van a dolga, aki pedig ilyet felmutatni nem tud, azt egyszerűen visszaküldik. Ennek a rendszernek megvalósítása nálunk is azt ígérné, hogy csekkes utlevéllel nem rendelkező kivándorlókat egyáltalában nem venne fel semmiféle hajózási vállalat, mert nem kockáztatná meg azt, hogy ugyanezeket a kivándorlókat azután ingyen szállítsa vissza. Azt hiszem t. képviselőház, hogy ilyen megállapodás kormányunk és az Egyesült-Államok bevándorlási hivatala között nagyobb akadályokba nem ütköznék. Legalább az északamerikai Egyesült-Államok bevándorlási politikája azt mutatja, hogy Amerikának az oda való bevándorlás erőszakolása többé érdekében nem áll. Ez a terv tehát elsősorban igényel figyelmet.

Ami magát a kivándorlási engedélyt illeti, ennek túlságosan szigorú feltételekhez való kötését a kérvény sem kívánja; mindössze két szempontot ajánl a képviselőház figyelmébe. Az egyik az, hogy méltóztassanak szigorúban ellenőriztetni a *hadkötelezettek* kivándorlását, mert ez valóban aggasztó mozgalom; a másik pedig, amit mérlegelésre ajánl, az, hogy vajjon kivándorolhatnak-e a *szerződött munkások*, anélkül, hogy gondoskodnának helyettesítésükről?

A helyzet ma az, hogy míg a magyar állam egyik kezével a munkás-szerződéseken foglalt jogokat és kötelezettségeket külön törvény oltalma alá vette, addig másik kezével olyan engedélyeket osztogat utlevelek alakjában, amelyek a munkásokat szerződéses köteleességük teljesítése alól egyoldaluan felmentik. Az a látzata van tehát a dolognak, mint hogyha különös előnyt adnának annak, hogy a munkásaink elsősorban is az idegenben keressenek foglalkozást és ne itthon végezzék el azt a munkát, amelyre magukat kötelezték. Legalább is mérlegelni kell a t. képviselőháznak, hogy az idegenben való munkakeresésnek ezt a jogi prémiumát fentartandónak véli-e a jövőben is, avagy sem?

Az ellenőrzés szempontjából még egyéb lényeges követelmények is felmerülnek. Így a *magánügynökségek* feltétlenül be kell tiltani. Az utlevelek kiadását, amelyekkel igen sok visszaélés történik, vissza kell terelni a belügyminiszter ur hatáskörébe.

Mind ezek a részletkérdések aktuálisak válnak majd a kivándorlási törvény revíziója alkalmával, amire nézve a belügyminiszter ur ígéretet tett és kijelentései után méltán reméli a magyar gazdaközönség, hogy a belügyminiszter urnak sikerülni fog javítani a kivándorlási törvény és a végrehajtás mai tökéletlenségein.

A gazdaközönség legnagyobb panasza az u. n. *földmunkás-szövetségek* és szakszervezetek ellen irányul. Ezeknek a szervezeteknek az a merénylet adott életet, amely alkotmányos életünket pusztulással fenyegette. E földmunkás-szövetségek keletkezését *Kristóffy* akkori belügyminiszter, továbbá *Bokányi Dezső* ur és társai között hosszú tanácskozás előzte meg. Az önkénynek és demagógiának e különös szövetsége egyenesen arra irányult, hogy a demagógia az alsóbb néptömegek szervezésével bizonyos társadalmi hatalomra tegyen szert és az így megszerzendő hatalmat az önkény szolgálatába bocsássa.

A belügyminiszter ur abban az időben a nemzetközi szociálistáknak működésére építette reményeit, természetes azonban, hogy a nem-

zetközieseknek megadott joggal a többi szociálista szekta is élni kívánt. Így aztán 1906 elején körülbelül egyidőben különböző elnevezés alatt három országos központ létesült, jóváhagyott alapszabályok alapján, a mezei munkásnép szervezésére és boldogítására, amelyek együttvéve mai napig több mint ezer vidéki fiókot hoztak létre.

A nemzetközi szociálisták nagy ügyességgel kihasználván a belügyminiszter ur által adott jogot, több száz községben teljesen urává váltak a helyzetnek, úgyhogy ebben az esztendőben megszervezhették már a tulajdonképpeni aratási sztrájkot. Falusi szervezeteik segítségével ugyanis verbuválták a népet kerületi értekezletre és ezeken elfogadtatták a központ által megállapított aratási szerződési feltételeket, hozzásegezve a népet ahhoz az állásponthoz, hogy e feltételeken alul szerződéseket kötni egyáltalán nem fog. Megállapodásuk eredménye nyomtatásban sok ezer példányban szétszórtatott a nép között és a földmunkásokhoz intézett proklamációkból megtudhattuk, hogy a nemzetközi urak a nyári mezőgazdasági munkabért 5—7 korona átlagban állapították meg, a mezőgazdasági cselédek számára pedig 800—1200 korona fizetési minimumot követelnek, úgy, hogy e követelések szerint a béres fizetése többet tesz ki, mint egy állami tanító kezdőfizetése.

E mozgalom következményeként az országban átlag 5—20%-kal kellett fölemelni a különben is magas aratási illetményeket és így áron sem lehetett munkást szerezni, úgy hogy sok helyütt a gazdáknak idegenből kellett beszerezniök a munkaerőt.

E fájdalmas surlódások közben a hangulatok annyira elmérgesedtek, hogy sok helyütt a falusi gazdálkodás és mezei élet valósággyötrelemmé vált. Ne méltóztassék tehát csodálkozni, ha a magyar gazdaközönség tehetetlenül szenvedvén az ártó izgatás hatását és nyilvánvalóan látva az összefüggést az elfajult viszonyok és a nemzetközi szociálisták legitimált szervezkedése közt, ezen szervezeteknek feloszlását kérelmezte. Ne méltóztassanak csodálkozni, ha a magyar gazdaközönség meg van győződve arról, hogy mindaddig, valameddig a mezei munkásnép a nemzetközi demagógiának járszalagán marad, munkaadó és munkás közt nem a józan belátás és méltányosság szelleme fogja irányítani a kiegyezést, hanem a nyers hatalmi erő és mindaddig a falusi életnek elvesztett nyugalma és békéjét visszaadni nem lehet.

A belügyminiszter ur azonban respektálta a földmunkás-szövetségek szerzett jogát is, ezt megsemmisíteni nem akarta, úgy hogy a falusi társadalomnak a követelése és a belügyminiszter urnak az álláspontja közt ellentét forgott fenn. Az előtünk fekvő kérvény azonban meghajolt a belügyminiszter ur álláspontja előtt, mert a belügyminiszter ur időközben olyan rendeletet adott ki, amely módot ad arra, hogy a közigazgatási hatóságok a földmunkás-szövetségeket feloszlatassák, ha azok alapszabályellenes működést fejtenek ki. Ilyformán most már a közigazgatási hatóságok buzgalmanak és erélyességének kérdésévé vált, hogy ezek ne fejthessenek ki olyan működést és ne üzhessenek olyan izgatást, amely a közérdekekkel ellenkezik. Midőn a belügyminiszter ur ezen gondoskodását hálásan kiemelem, szabad legyen arra kérnem, méltóztassék odahatni, hogy a közigazgatási hatóságok a kezükbe letett ellenőrzésnek ezt a feladatát teljes komolysággal és jelentőségéhez képest mérlegeljék.

Allítólag kényes pontja a kérvénynek az, amely a *sajtóhíráskodás* kérdésével foglalkozik. Azoknak tájékoztatása céljából, akik ezt a kérvényt közelebbről nem ismerik, meg kell jegyezmem, hogy ebben a kérvényben semmiféle merénylet a sajtószabadság teljessége ellen nem foglaltatik.

A sajtószabadság két biztosítékon nyugszik. Az egyik a gondolat közlésének a szabadsága, a másik a gondolat terjesztésének a szabad-

sága. A gazdák kérvénye ezek egyikéhez sem nyúl, nem is érinti az előzetes védekezés kérdését, amelyre nézve a nézetek csakugyan megoszolhatnak és összeütközhetnek. Abban azonban aligha térnek el nézeteink, hogy a nyomtatványok utánj elkövetett és rendszeresen üzött bizonyos vétségeknek és büntetteknek szigorubb megtorlásáról igenis gondoskodnunk szükséges. Már pedig a gazdák kérvénye sem akar mást, mint a nemzet és a társadalom feltett értékei ellen izgatásokat megismertetni a törvénynek teljes szigorával.

Általában azonban az a tapasztalat, hogy a táblák területén alkotott sajtóbírói esküdt-székek, tehát a nagyvárosi polgároknak a bírósági felmentő ítéletet hoznak oly esetekben is, melyekben rendes és átlagos jogérzetünk az izgatás legsúlyosabb elemét állapítja meg.

Az esküdt nem azt látja, amire a törvény szemének néznie kell: a megfenyegetett társadalmi rendet és a megtámadott közbékét, hanem látja közvetlenül az előtte álló vádlottat, akinek a sors bizony sokszor mostoha kézzel mér, akit véd a tudatlansága, véd az érthető elégedetlenség, avagy az emberi jog kivására való rajongó hivatkozás, ki azonban legtöbbször csupán furfangosan eltérbe tolt strómanja az igazi bűnösnek. Csoda-e, ha futni engedik?

Másfelől az esküdtbírók csak a táblák területén lévén alkotók, a nagyvárosok polgársága kizárólagos bírósági jogot élvez oly vétségekre és büntetésekre nézve, melyek hatásait nem ismeri, következményeit mérlegelni nem képes. Hogy ennek az enyhe eljárásnak mi a következménye, elég utalni arra, hogy ismerem oly szociálista sajtót, mely ezen enyhe eljárás védelme alatt állván, elveszettnek tartja magára nézve azt a napot, mikor valami botrányt nem leplezhet le, mikor valakit becsületében meg nem támadhat, mikor gazembereket, hazárdolókat nem állíthat a nyilvánosság elé. Nincs már a közéletnek olyan jelese, nem véve ki a politikai vezéreinket se, kire a szociálista orgánom rá nem sütötte volna a néprontás, a becstelenség, a hazaárulás bélyegét. Kérdem, miért van mégis, hogy ezen megtámadott férfiak nem szoktak még csak védekezni sem az ily támadások ellen, nem nyulnak jogorvoslatához, nem indítanak sajtópört? Hol van a hiba? Én ezt abban keresem és abban látom, hogy ezen megtámadott férfiak tudják azt, hogy Magyarországon bizonyos sérelmekért még olyan győző eljárás utánj sem lehet a megfelelő elégtételt megszerezni; tudják azt, hogy az igazságszolgáltatás éppen a jó hírnév és éppen az erkölcsi tőke legérzékenyebb sérelmeinek védelmében a legtehetősebb. Ennélfogva hozzá kell magunkat szoktatni ahhoz a gondolathoz, hogy ebben az országban bizonyos inzultusokat tűrnünk kell, akár tetszik, akár nem és ennélfogva hallgatólag fel kell mentenünk egymást a meghurcolt reputáció tisztázásának kötelezettsége alól, ami pedig tisztességes viszonyok között, tisztességes emberek között nem szokás.

Vezető társadalmunk tekintélyét a szociális sajtó napról-napra sárba dönti és nincs aki ezen társadalmat onnan felemelje. Nem tudom, mi parancsolja ránk ebben a kérdésben a lemondó közömbösséget. Annyit azonban állíthatok, hogy a falusi társadalom sérelmeinek ilyen orvoslásával megelégedve nincs és akár-milyen szigorú legyen is a sajtótörvény, a gazdák meg vannak róla győződve, hogy ez a sajtótörvény értéktelenné válik, ha a kezelés nem változik meg, mert ennek szigorú végrehajtását az esküdtzéki bíróságok működésének ismert tendenciája teljesen kizárja.

Ezért tehát a gazdák kérvénye azt ajánlja, hogy bizonyos súlyosabb nemű és rendszeresen elkövetett izgatások, a nyomtatvány utánj elkövetett vétségek és büntettek bizonyos nemei az esküdtzéki bíróságok alól kivonassanak és utaltassanak át a rendes bíróságokhoz.

Miért kényes ez a kérdés? A megtámadott társadalmi és állami rend védelmének szolgáltatásban megbízhatatlanabb talán a rendes bíróság

szolgálat, mint az esküdték szolgálat? Nemzetiségi vidékeken talán helyt állhat ez az érv.

Azonban méltóztassanak meggondolni, hogy a közönséges bíróságok ítélete a Kuriáig megfellebbezhető és így a felsőbb vonalon korrigálható az alsóbb fokon talán elkövetett elfogultságok és tévedések, míg az esküdtzékek ítélete lényegében megfellebbezhetetlen és korrigálhatatlan.

Azonban méltóztassanak ezt a kérvényt félreérteni, ez nem kodifikatori munka, ez pusztán konstatal bizonyos bajokat, amelyeknek létezését mindnyájan elismerjük és sürgeti az orvoslást, amelyre mindnyájan törekszünk. Lehetetlen, hogy akkor, midőn az egész magyar mezőgazdasági termelés válsággal küzd, amikor az izgatásoknak következményei, a sztrájkok garázdálkodásai ugyszólván az egész társadalmat megdöbbenésben tartják, hogy ugyanakkor ennek a kérvénynek intenczióját a t. képviselőház ne pártolja.

Buday felszólalása minden pártban zajos helyesléssel találkozott.

Csütört Béla a néppárt részéről szintén pártolja a kérvényt. Népünk a szociáldemokrata izgatások és azoknak lapjai által mérhetetlen bérkövetelésre izgatattik, úgy hogy a gazda manapság már a legjobb akarat mellett sem tud biztos munkást kapni arra, hogy természetesen bizton learathassa, földjét rendszeresen bemunkálja. Ezzel szemben a fedezetlen határidőüzlet és a gabonakereskedelemben hiénai megakadályozzák, hogy a jobb gabonaárakat a gazdák kaphassák meg. Ez a körülmény a gazdákat arra indítja, hogy visszatérjenek a külterjes gazdálkodáshoz. Csakhogy a külterjes gazdálkodás az államnak nem érdeke, mert ezzel együtt az adóalap is süllyedne. Ezért az államhatalomnak kötelessége, hogy erélyesen nyuljon bele ezen kérdések megoldásába és ne kényszerítessenek a gazdák arra, hogy erre az utra tévedjenek.

A kivándorlás megakadályozásának két nemét különbözteti meg. Az egyik, hogy a sérelmeket orvosoljuk, hogy a tisztességes megélhetést biztosítsuk és hogyha a méltányos megélhetést a népnek már megadtuk, akkor akadályozzuk meg azt a nyereszkesdő spekulatív kivándorlást, amelynek népünk ott áldozatul esik.

Az 1898. évi II. törvényezikket elegendőnek tartja, de annak az egész vonalon való végrehajtását kívánja, különben sem a munkás, sem a munkaadó érdekét nem lehet megvédeni. Most teljesen a jegyzőktől és szolgabíráktól függ, hogy valamely törvényt végrehajtanak-e.

A népnek ma már szociálistizmusra van szüksége, mint egy falat kenyérré, mert ettől várja bajainak orvoslását. A társadalom még mindig fél a „szociálista” szótól, holott minden, amit az össznépp javára alkotunk, szociális alkotás. Igaz ugyan, hogy a szociálista név maga ma be van szennyezve, mert azt arra nem érdemekek viselik. De hogyne vágya a nép a szociálistizmus után, ha mindent, ami jót csak kap, szociális alkotások révén kapja. Csodálja, hogy a társadalom még mindig nem ébred és nem veszi be a természetes, szükséges szociálistizmust, a keresztény-szociálistizmust, amely voltaképpen valamennyiünkben él. Arra kéri a kormányt, hogy vesse el glaszékeztvűs politikáját és nyuljon bele bár érdekes kézzel a kellemtelen ügyek rendezésébe, mert e nagy tábor, amely vezéréiért tűzbe menni kész, türelmetlenkedik.

Végül gróf Esterházy Móríc szólt fel. Általában pártolja ugyan a kérvényt, de aggályai vannak abban a tekintetben, hogy a szerződött munkások kivándorlását megakadályozzuk.

Szerinte jogi tekintetben kétségtelen az, hogy az 1898. II. törvényezik büntetőjogi szankeziót ad magánjogi szerződésnek. Már most elvi kérdés, vajjon fokozhatjuk-e a szankeziót olyan irányban, hogy preventív rendszabályt alkalmazzunk azokkal szemben, akiknek szerződése tekintetében éppen az 1898. II. t.-cz. szerint a karhatalom igénybevétele, az elővezetés joga

csak a teljesítés időpontjának bekövetkezésekor illeti meg a munkaadót.

Amikor azt látom, hogy a hadköteles kivándorlók száma egyre növekedik, amidőn gyakori jelenség az, hogy egy családfentartó kimegy, a családját idehaza hagyja, midőn azt látjuk, hogy a magániródk mindenféle ígéretekkel csábítgatják a népet és a közigazgatási hatóságok nagyon gyakran tehetetlenek ezekkel szemben; midőn az látjuk, hogy az utlevél-kiadás a tulságos decentralizálás következtében ma még könnyű és négy-öt, legfeljebb nyolcz nap kérdése az, hogy valaki utlevelet kaphasson; midőn azt látom, hogy a hajós-társulatok egységes szerződése hiányában tarifaversenyre kelnek és a szállítási költségeket talán az önköltségen alul határozzák meg és így mozdítják elő a kivándorlást indirekte és midőn végtére azt látom, hogy Magyarországon egyáltalában még nincs kodifikálva azon jogszabály, hogy t. i. valaki csak akkor hagyhassa el hazáját, amidőn összes egy közjogi, mint magánjogi kötelezettségeinek eleget tett; midőn mindezeket látom és mindezen jelenségekkel találkozom, akkor valóban nem tartanám célszerűnek, hogy éppen az 1898. II. t.-czikk alapján kötött munkaszerződéseket vegyük az utlevél megtagadásának alapjául.

De azt mondják t. ház, hogy ilyen túlmérsékelt felfogással visszaélhetnek különösen az izgatók és módot nyujtunk, mintegy ujjal mutatunk rá, hogy az illető munkás hogyan bujhat ki szerződéses kötelezettsége alól, sőt hogy ezen izgatók ezután éppen ezen intézkedésünkkel visszaélve egy indirekt sztrájkot indíthatnak a munkaadóval szemben, felizgatják a munkást, hogy egyszerűen váltson utlevelet és akkor a munkaadó az elé a kérdés elé van állítva, vajjon megadja-e a magasabb bért vagy nem. Hogy ilyen irányu lázítás elő ne fordulhasson, vagy hogy ez ellen fegyverünk legyen, erre nézve engedelmet kérek, hogy ajánlhassam a véderő-törvények egy rendelkezését, amely szerintem az 1898. II. törvényezik alapján kötött szerződésekre kellene analogicze kiterjeszteni, amely szakasznak, ha jól emlékszem, a 46. szakaszban b) pontja értelmében a honvédelmi miniszter fel van jogosítva arra, hogy az utlevél kiadását bizonyos körülmények bekövetkeztekor, gondolom, 10—300 forintig menő kauczióhoz kösse.

Határozathozatalra nem került a sor; a ház hangulatából azonban kétségtelen megállapítható volt, hogy Mérey indítványát egyhangulag magáévá tette.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:	Oldal
Az OMGE. közleményei	431
Örök harc	432
Munkásügyek. Szociálista mozgalmak	440
A gazdák kérvénye a képviselőházban	440
Állategészségügy.	
Az ojtóanyagtermelő intézetek ellenőrzése	433
Növénytermesztés.	
A katáng-gyökér termesztéséről	434
Gazdasági növénytan.	
A hámozott répmagról	435
Erdészet, faültetés.	
Erdő átalakítása legelővé	436
Irodalom	436
Levélsekrcény	437
Vegyesek	443
A bevitteli utalványok rendszere a képviselőházban.	
— Gyászhirek. — Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet. — Oroszországi gabonastatisztika. — Bortermelők értekezlete. — Lókiállítás Wienben. — Oroszország gabonakivitele. — Parcellázás. — A háziipar fejlesztése.	
Kereskedelem, tőzsde	444
Szerkesztői üzenetek	445

A ké...
tásana...
üzemi...
ellenél...
gazdak...
felhívju...
gyakor...
landók...
zik, sz...
leik kö...
közöln...
tartjuk...
Az e...
minder...
nyilván...
külden...

A k...
képv...
gazdas...
autono...
előadó...
bevitel...
natosn...
ország...
tessék...
a lisztk...
csak p...
felhasz...
vámot...
a közg...
fogadta...
tagjain...
azok a...
engede...
hogy e...
kerül a...
gásunk...
kivittel...
bocsájt...
tétellel...
zárólag...
nek fe...
nak a...
ragadr...
igazga...

Gyás...
László...
e hó 1...
testét...
köztem...
guliban...
lapunk...
Konk...
főszoig...
helyezt...
nyugal...
Nagy...
23-án...
temetté...

M

Az OMGE. üzemosztályának közleményei.

A kellő mezőgazdasági gyakorlat elsajátíthatásának megkönnyítése céljából az OMGE. üzemi osztálya nyilvántartani óhajja mindazokat, akik *gazdasági gyakorlókat* díjazás ellenében vagy anélkül elvállaltak. Midőn a gazdaközönség figyelmét ezen szándékunkra felhívjuk, kérjük mindazokat, akik gazdasági gyakorlókat oly kötelezettséggel vállalni hajlandók, hogy az illetőt gyakorlatilag ki is képezik, szíveskedjenek ebbeli szándékukat, feltételeik közlése mellett, az OMGE. igazgatóságával közölni. A bejelentőket és feltételeiket nyilvántartjuk és az érdeklődőkkel közöljük.

Az ebből származó készkiadásaink fedezésére minden bejelentés után 5 korona fizetendő nyilvántartási díj fejében, mely a bejelentéskor küldendő az OMGE. pénztárának.

A beviteli utalványok rendszere a képviselőházban. A képviselőház közgazdasági bizottsága ülésén, a magyar autonom vámtarifa tárgyalásakor annak előadója, *Laehne* Hugó szóba hozta a beviteli utalványok rendszerét is, kívánatosnak jelezve, hogy a rendszer Németország példájára nálunk is életbe léptetessék, még pedig ugyancsak olyképp, hogy a liszt-kivitelnél adott beviteli utalványok ne csak pénzügyi vámok fizetésére legyenek felhasználhatók, hanem azokkal gabonavámot is lehessen fizetni. A felvetett eszme a közgazdasági bizottságban rokonszenves fogadtatásra nem talált, mert a bizottság tagjainak még élénk emlékezetében vannak azok a visszaélések, amelyek az őrlési engedély körül elkövetettek. Reméljük is, hogy ez a kérdés felvetett alakjában lekerül a napirendről. Az ellen nincs kifogásunk, ha mint a maláta-, ugy a liszt-kivitel érdekében is beviteli utalványok bocsájthatnak ki, de csakis azon feltétellel, hogy a beviteli utalványok kizárólag pénzügyi vámok fizetésére legyenek felhasználhatók. Ennek az álláspontnak a kifejezésére valószínűleg meg fogja ragadni az alkalmat a legközelebb tartandó igazgató-választmányi ülésünk is.

Gyász hírek. Zétényi és klobusiczi *Klobusiczky* László, 48-as tisz, Ung vármegye táblabírája e hó 19-én 79 éves korában meghalt és holttestét e hó 21-én helyezték a sátoraljaujhelyi köztemetőben örök nyugalomra. A megboldogultban *Löherer* Andor, egyesületünk tagja és lapunk kiváló munkatársa apósát gyászolja.

Konkoly-Thege Lajosné, szül. *Szöke* Jozefin, főszolgabíró neje, e hó 21-én meghalt és 24-én helyezték a nagyigmándi ev. ref. sírkertben örök nyugalomra.

Nagybudai *Verner* Péter földbirtokos f. hó 23-án, 72 éves korában meghalt és e hó 26-án temették el Nagy-Budafán.

A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet. *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszter a képviselőház hétfői mai ülésén egy törvényjavaslatot terjesztett elő a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet létesítése dolgában 1905 június 5-én Rómában kötött konvenczió becikkelyezése dolgában.

Viktor Emánuel olasz király 1905 január 24-én az olasz miniszterelnökhöz leíratot intézett, amelyben magáévá teszi *Labin* Dávid amerikai közgazdasági írónak egy Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet létesítése dolgában előterjesztett indítványát és közli, hogy erről az elhatározásáról értesíteni fogja az összes államfőket. A terv megvalósítására az olasz király Rómába nemzetközi kongresszust hívott össze, amelyen Magyarország két delegátus által volt képviselve. A kongresszus egy konvenczióban állapodott meg, amelyet Magyarország nevében *Lützov* nagykövet irt alá. A megállapodás szerint Rómában Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet létesül, amely állami intézmény. Az intézetben a konvenczióhoz csatlakozó államok különös delegátusok által vannak képviselve. Az intézetnek van egy állandó bizottsága, amely a költségvetést állapítja meg és a zárószámadásokat hagyja jóvá s azonkívül gondoskodik a közgyűlés határozatainak végrehajtásáról. A közgyűlésen minden államnak annyi szavazata van, ahány delegátust küld, de legalább egy s legföljebb öt. Az egyes államok a delegátusok száma szerint minden delegátus után 2500 frankkal járulnak hozzá az intézet költségeihez. Az intézet főadata a mezőgazdaságra, állattenyésztésre és növénytermesztésre vonatkozó adatok gyűjtése, rendezése és közzététele, a mezőgazdasági munkabérek tanulmányozása, ismertetése, a növénybetegségek ismertetése és az ellenük való védekezés módjainak megállapítása. Főadata az intézetnek továbbá a szövethetési, biztosítási és kölcsönügylek nemzetközi szervezése és a mezőgazdaságra vonatkozó indítványok előterjesztése. A konvencziót eddig 41 állam képviselője irta alá.

Oroszországi gabonastatisztika. Az oroszországi inségjelentések nyomán a világ legelső gabonaszaklapja, a londoni *Beerbohm* újabb statisztikát közöl az 1906. évi orosz termésről. A kimutatás szerint a 72. orosz kormányzóságban (hivatalos adatok szerint) 1906-ban 1037 millió pud rozst arattak, míg 1905-ben 1143 millió pud, 1904-ben 1590 millió pud, 1903-ban pedig 1415 millió pud volt a hozam. A fenti számok szerint az utolsó termés egy inségtermés jellegével bír. Az utolsó évek átlagát alapul véve, egyedül a rozstermesztésnél tehát hetven millió métermázsza a hiány. A többi gabonanemű is igen rosszul fizetett. Behordtak 841 millió pud búzát (1905-ben 1057 millió pudot, 1904-ben 1104 milliót és 1903-ban 1070 millió pudot), 632 millió pud zabot (1905-ben 829 millió pud, 1904-ben 996 millió pud és 1903-ban 708 millió pud) és 415 millió pud árpát (1905-ben 461 millió pud, 1904-ben 460 millió pud és 1903-ban 474 millió pud).

Bortermelők országos értekezlete. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete egybehívására a magyar bortermelők márczius hó 24-én országos értekezletet tartanak Pozsonyban, melynek célja a magyar borértékesítés dolgainak megvitatása és a helyes pinczekezelés ismereteinek terjesztése érdekében való akció megbeszélése.

Lókiállítás Wienben. A XXVII. lókiállítás a cs. és kir. bécsi gazdasági egyesület létesítési szakosztálya f. évi május 18-tól 26-ig rendezi. Közelebbi felvilágosítást ad: a Sekretariate der VI. Sektion, Wien, I., Schauflegasse 6.

Oroszország gabonakivitele 1906-ban. Oroszország gabonakivitelét összehasonlítva az előző 1905. évi kivitellel szembevetendő visszacsúszást csupán a zabnál vehetünk észre, aminek magyarázata az 1905. évi páratlan gazdag zabtermésben keresendő. A kivitel 1906-ban volt 210 2 millió pud buza, 673 zab, 141 árpa, 59 rozs, az előző 1905-iki évben pedig a kivitel volt búzából 275-9 millió pud, zab 121-5, árpa 124 és rozs 52 millió pud. Árpából a kivitel növekedett, mert a tavalyi jó árpatermés mellett a belfogyasztás még csökkent is. Erdekessé válik, hogy az orosz nép legfőbb kenyérmagvából, a rozsból növekedett a kivitel, dacára annak, hogy a termés e gabonaféleségből oly rossz volt, hogy sok helyen éhínség pusztit a lakosok közt és most az orosz kormány külföldről is vásárol rozst nagy mennyiségben az inségakció részére.

Parcellázás. *Kisvitéz, Kluknó, Richnó, Zakárfalu* községek kiscgazdái megvásárolták a *Csáky* grófok Kluknó község határában fekvő 4300 holdas birtokát 1 millió 30 ezer koronáért. A nagybirtokot 132 kiscgazda között parcellázzák. A vevők legnagyobb része Amerikából visszavándorlott földműves.

A háziipar fejlesztése. *Darányi* földművelésügyi miniszter az ugoesavármegyei iparfejlesztő bizottságnak 11,500 korona államsegélyt engedélyezett. Ez az összeg részben új kurzusokra, részben a nép által készített tárgyak beváltására forgó tőkeként engedélyeztetett. A háziipari bizottság dícséretes tevékenységét indított a háziipar terfoglalása érdekében. A kosárkötés különösen a tiszamenti községekben, ahol a fűzfavesszőtelepek ingyen is nagy mennyiségben állanak rendelkezésre, szép fejlődésnek indult. A bizottság nyolcz tiszamenti községben tanítatja a népet a kosárkötésre. Az ungvármegyei agyagipar pedig állami műhelyek felállításával fejlődött és ma már jelentékeny kereseti ága a népeknek. Ujabbban harisnya és trikókötő műhelyek felállításával is foglalkozik a bizottság.

Ki akar kölcsönt? Aki birtokára jelzálogkölcsönt akar fölvenni, forduljon bizalommal a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetéhez, Budapest, V., Géza-utca 2. szám (saját ház). Az intézet egyaránt ad nagy és kis jelzálogos kölcsönöket, főczélja azonban, hogy a közép- és kisbirtokosokon segítsen, ezért kölcsönöket már 300 K.-tól kezdve ad. Aki súlyos kamatot fizet tartozása után, az intézet olcsó kölcsönével segíthet terhén. Az előző hitelezőket az intézet a kölcsönből fizeti ki s mérsékelt díjért minden a kölcsön körüli teendőt ellát. Kölcsönök a földbirtok fele értékéig 20, 30, 40, 50 évi törlesztésre engedélyeztetnek. Ha az adós pontosan fizet, az intézet a kölcsönt föl nem mondhatja, az adós azonban tartozását akár egészben, akár részben bármikor minden díj nélkül visszafizetheti. Az intézet jelenleg 4%-os és 4¹/₂%-os záloglevél-kölcsönöket ad s a 4¹/₂%-os kölcsönök egyik módjátát minden levonás nélkül készpénzben fizeti ki. *Parcellázásoknál* az intézet minden tekintetben segít. Az intézet egyszerű levélre bárkinek szívesen ad felvilágosítást.

**Minden
gazdának
nagyon
fontos!**

T. Mauthner Ödön cs. és kir. udvari magkereskedésének

Budapest.

Az idén Öntől hozott **impregnált** eckendorfi répamag, mint minden esetben hosszú évek óta, mióta Önnek magvak szállítására összekötötésben vagyunk, igen jól bevált: A kért fajt **impregnált** burgundi répamag volt. Néhány nappal hamarabb kikelt s erőteljesebben fejlődött, kat. holdankénti hozama mintegy 340 métermázsza volt. Fajti jellegét elég jól megtartotta s hiszem hogy igen késő tavaszig romlás nélkül eltartható lesz. A répa érett volt, üde és a lehányásnál nem volt törékeny.

Kelt Ihráz, 1906. november 27.

Tisztelettel:

Nagyváradí Lat. Szertart. Káptalan Ihrázi Gazdasága

Gaszner Károly, káptalan urad. tiszt.

TAKARMÁNYRÉPAMAGOK
ÚJ IRÁNYELVEK SZERINT TENYÉSZTVE.
WOHANKA-FÉLE JAVÍTOTT

ECKENDORFI, MAM MUTH, OBERNDORFI
 TENYÉSZTÉSE VEGETÁRIUM ALAPJÁN.
 NAGY TÁPANYAG-TARTALOM és TÖMEGTERMELÉS
 ~ SZAVATOLÁS MELLETT ~
WOHANKA és TÁRS BUDAPEST,
 V. VÁCI-KÖRÚT 76.
HELLER MÓR, BPEST.

Magyar Czirokipar Részvénytársaság

Budapest, V., Vaczi-körút 32.

Szűkönyv: COLONIALE Bankszámla: a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaságnál TELEFON 85-60

A legelőnyösebb feltételek mellett szerződik **olasz seprő-czirok termelésére egy vagy több évre**, melyre kamatmentes előleget is nyújt mindenemű a termelésre vonatkozó utasítással készségesen szolgál.

Eredeti flórenczi friss termésű **vetőmagot** a legmagasabb csiraképeséggel, beszerzési áron bocsájt termelőknek rendelkezésére.

Termelési útmutató könyvünket ingyen és bérmentve küldjük.

A ki — eddig **kihasználatlan** — mély fekvésű földeket **hasznalhajtóvá** kíván tenni, a ki aránylag **kis költséggel és csekély fáradsággal nagy jövedelmet** akar produkálni, a ki a szegény nép jóléte érdekében a kosárfonó házi-iparnak vidéken is lendületet öhajt adni, ültessen az **nemes kosárfüzet**, melyből dugványokkal — fajokban gazdag telepéről — **jutányos áron** és szívesen szolgál

„IRMA nemes füztelep“

kezelősege, **Galgócz** (Nyitra megye).

Együttal kész **bármikor és bármennyi** prima kosárvesszőt, hántott állapotban, **a legmagasabb áron** megvenni. 6211

ÜRL REZSŐ
 SERTES BIZOMÁNYOS
BUDAPEST,
 VIII. BERKOVCS-UTCA 12.
 Sertéseket sovány és hízott magasabb napi árú és a legértékeseit. 6028
 Telefon 97-05.

Mezőgazdaságtan!

Írta: SZILÁRD GYULA
 a szűf Eszterházy-féle oratóriai földműv. isk. tanára. A könyv tartalma és beosztása ró idén a következő:
 I. RÉSZ. Általános növénytermelés. A növény, a talaj, földmívelés, trágyázás, vetés és vetések ápolása. Termények letakarítása és elvártása. — II. RÉSZ. Különböző növénytermelés. Gabonafélék. Hüvelyes-, káposztafélék, szőlő, burgonya, ipari és gyári növények. — III. RÉSZ. Kert és szőlő. Konyhakertészet, Gyümölcskertészet, Szőlőművelés és mustkezelés. — IV. RÉSZ. Állattenyésztés. Az állati test, állatok takarmányozása, Egészséges és beteg állatok ápolása, Állatnemesítő és szabályok, Lótenyésztés, Szarvasmarhatenyésztés és tejkezelés, Juh- és kecskatenyésztés, Sertésenyésztés, Baromfitenyésztés, Háziállattenyésztés. — V. RÉSZ. Gazdasági üzletvitel. Gazdaságok berendezése, Üzleti tőkék, Számadás és jövedelemszámítás.
 Ára vásárlásánál 5 — K.
 Megrendelhető a „Patria” r. t. gazd. szak. könyv. kereskedésénél, Budapest, IX. kerület, U. 161-ut 25. sz.

Bogdány Lajos mérnök

Budapest, X., Delej-utca 25. sz. (Tisztviselőtelep)
 Műszaki tanácsadó a mezőgazdasági ipar minden ágában 6079

Különlegesség: Szeszgyári berendezések. Len- és kenderfeldolgozó telepek. Conservgyári berendezések. Szeszgyárak korszerű átalakítását a legjutányosabban elvállalja.

BIRTOK.

Eladó: 2500 magyar hold torontáli birtok holdanként 375 forint, egészben vagy részben, nagy köcsönél. 460 hold, urilakkal 60,000 fo. intért. Erdélyben. 212 hold Pozsonyhoz közel, urilakkal 50,000 forintért.

Almási Ferencz
 birtokvétel és eladási irodája
 Budapest, X., Állomás-utca 11.

Tavaszi vetési időnyre eladó, míg a készlet tart:

- „Boraj” fajta burgonya utolsó termés holdanként 96 mmázsa 25-70% keményítő-tartalommal métermázsánként 10 korona.
- Korán beérő „Ligowo” zab métermázsánként 16 korona és korán beérő és bőtermő
- „Putyi” tengeri métermázsánként 11 korona árban yevő zsákjaiban Cseklész vasutállomáshoz szállítva. Kocsirakományvételénél külön ajánlatokkal szolgálunk. Megrendelések intézendők:
- Saápi Bérgazdaság, Saáp, u. p. Magyarbél, Pozsony megye.

Boroszló Budapest Elsőrangú külföldi és magyarországi referenciák

Kedvezményes árak és fizetési feltételek.

Teljes gőzeke-készleteket és gőz-utihengereket
 legtökéletesebb kivitelben szállit: 6029

KEMNA J. gőzeke- és gépgyár
 Budapest, IV., Kossuth-Lajos-utca 8.

Bud
 G
 a
 ki
 A
 A
 K
 is érv
 ajón
 az elő
 nyal
 rona)
 2. S
 szálló
 biztos
 6 már
 világu
 (137 k
 3. E
 zés t
 nyom
 egyéb
 összes
 befize
 Köt
 uton
 mellé
 nyelm
 kasan
 ugy is
 és kö
 hogy
 elfoga
 esetén
 vállalk
 haszn
 Min
 mindé
 fuvar
 vedők
 (maga
 gával
 takari
 Szá
 a val
 he y
 vacso
 napi
 költsé
 két m
 márk
 pénzt
 vőnek
 gával
 Min
 koron
 fog az
 Jele
 Düss

Budapest--Nürnberg--München--Weihenstefan--Stuttgart--Hohenheim--Mannheim--Heidelberg--Frankfurt--Wiesbaden--Rüdesheim--Neuwied--Coblenz--Cöln--Düsseldorf

Gazdasági társas tanulmányut Németországba

május 29-től—június 18-ig

a düsseldorfi mezőgazdasági vándorkiállítás, a mannheimi jubiláris nagy virágkiállítás, nevezetesebb gazdasági intézmények, tanintézetek, kamarák, kísérleti telepek és egyes mintagazdaságok megtekintése céljából

Az utazás időtartama .. . . . **22 nap**
A résztvevők száma **60**
Költség személyenként .. . . . **800 kor.**

— Rendezi: —
az Országos Magyar
Gazdasági Egyesület

: Jelentkezéseket elfogad :
márczius hó 15-ikéig
az OMGE. titkári hivatala

Részvételi költségek.

1. Kilenczven napig gyorsvonatokra is érvényes körutazási jegy (vasuton II. ajón I. os tily) Budapesttől Budapestig az előleges utitervben jelzett utiránnyal körülbelül 182 m. rkáb. (218 korona) e. ü.

2. Szállást és reggelit legelsőrangú szállodákban, a legn. gyobb kényelem biztosítása mellett 9 napra átlag nap 6 márkáért szolgáltat a Cook-féle nagy világtutató vállalat. Ez tehát 114 márká (137 korona).

3. Előre látható és nem látható közös természetű kiadásokra (levelezés, nyomtatványok, utikönyv, kalauzolás és egyéb) 34 márkát számítunk. Így az összes részvételi költség, mely előre befizetendő, kerek 330 márká (396 kor.).

Kötelező közös étkezéseknek vállalati uton való biztosítását (ebéd, vacsora) mellőzendőnek véljük, mert sokkal kényelmesebb, ha mindenki a saját szokásainak megfelelően étkezik, másrészt úgy is lez alkalom közös együttlétre és közös étkezésre, sőt nincs kizárva, hogy vendégszerető meghívásokat kell elfogadni. Közös étkezések biztosítása esetén e meghívásokból csak az utazási vállalatnak (vagy annak se), volna haszna.

Miután Németországban taxaméter van mindentűt, czélszerűbb a bérkocsik és fuvarkötségek fizetését az egyes résztvevőkre bízni, hogy aki hogyan akarja (maga, másodmagával vagy harmadmagával), úgy használja a kocsit s meg is takaríthatja a költségeket.

Számításaink szerint, eltekintve attól a valószínűsügtől, hogy a társaságot helyenkint vendégtől látják, az ebéd és vacsora költsége borral együtt átlag napi tíz márká, a bérkocsi és fuvarkötségek átlaga napi öt márká. Huszonkét napra ez a költség is 15x22=330 márká (396 korona). Legalább ennyi pénzt kell tehát minden egyes résztvevőnek a befizetett összegben felül magával hoznia az utra.

Mindent összevéve legfőbb nap 36 koronába, vagyis kereken 800 koronába fog az ut kerülni.

Jelentkezési határidő: **márczius 15.**

Előleges utiterv-vázlat.

Május 29-én
délután indulás Budapest nyugati pályaudvarról gyorsvonattal Wienen keresztül (esti étkezés: Wien, Westbahnhof) közvetlen Nürnberg felé. Éjjeli utazás.

Május 30-án
reggel érkezés Nürnbergbe, elszállásolás, a város és nevezetesebb megtekintése; este az utazás folytatása Münchenig s itt elszállásolás két éjszakára.

Május 31-én
reggel a vágóhid és egyes intézetek megtekintése. Reggeli a Hofbräuhausban. Délután kirándulás Lajos bajor kir. herceg leutstetteni uradalmába, azután a a stárembergi tóhoz. Hajókázás. Vacsora Tutzingben s éjjelre vissza Münchenbe.

Június 1-én
reggel kirándulás Weihenstefanra a gazdasági tanintézethez. Kísérleti telepek megtekintése. Azután vissza Münchenbe és vasuton Augsburgon, Ulmon át Stuttgartba. Elszállásolás.

Június 2-án
reggel kirándulás a közelfekvő Hohenheimbe, a gazdasági tanintézet s délután a württembergi nevezetesebb szakintézmények megtekintése Stuttgartban.

Június 3-án
reggel indulás Stuttgartból s érkezés Mannheimba, ott a város 300 éves jubileuma alkalmából rendezett nagyszabású virágkiállítás megtekintése, azután ebéd a közelfekvő kies Heidelbergben és délután érkezés Frankfurtba. Elszállásolás. Este a híres pálinkertben.

Június 4-én
reggel indulás Frankfurtból Wiesbadenbe, itt a mezőgazdasági kamara s a fürdőhely megtekintése; ebéd Rüdesheimben a Rajna partján, ahol a német pincegazdaság is szemügyre vehető. Délután Neuwied városkában a szövetségi központot tekinti meg a társaság s estére Coblenzbe érkezik. Elszállásolás.

Június 5-én
dél előtt pihenő Coblenzben és d. u. 1 órakor indulás a Rajnán gyor hajóval Cöln felé. Cölnben a dom és a város megtekintése után estefelé újabb vonatra száll a társaság s félórai utazással Düsseldorfba ékezik. Ott elszállásolás négy éjszakára. Este a kirándulók részt vesznek a német gazdasági egyesület tagjainak ismerkedő estélyén.

Az utiterv a körülményekhez, a jelentkezők számához s az előrelátható meghívásokhoz képest fog a részletre nézve módosulni; de lényegében körülbelül azonos marad.

Június 6. 7. 8-án

a társaság részt vesz a düsseldorfi kiállítás ünnepélyes megnyitására, pár napot szentel a kiállítás tanulmányozására és esetleg kirándul a közelfekvő nagy ipari központokra.

Június 9-én
reggel indulás Düsseldorfból, Bielefeld, Eckenstorf Hannoveren át a híres német egyetemi városba, Göttingenbe. Elszállásolás.

Június 10-én
reggel kirándulás Weendebe és Nordhausenbe (mintagazdaság). Éjjeli szállás Halleban.

Június 11-én
Halleban a gazdasági főiskolának, Kühn tanár világhírű kísérleti telepeinek és a mezőgazdasági kamarának megtekintése.

Június 12-én
kirándulások a Halle közelében fekvő egyes mintagazdaságokba. Éjjeli szállás Magdeburg.

Június 13-án
Magdeburgból, Hadersleben és Quedlinburg állomásokra rándulunk a magtermesztő és czukorrépa mintagazdaságok megtekintésére.

Június 14-én
dél előtt pihenő Magdeburgban s a déli gyorsvonattal elutazás Berlinbe. Elszállásolás négy éjszakára s este összejevetel a Club der Landwirte helyiségeiben.

Június 15-én
Berlinben a gazdasági intézmények tanulmányozása, főiskola, kamara, Centralviehhof gazdasági egyesület, Bund der Landwirte stb.

Június 16-án
kirándulás Dahlemba (villamos vasuton) a biológiai és kertészeti intézetek megtekintésére vagy a közelfekvő állattenyésztő és magtermelő mintagazdaságok egyikének tanulmányozása (a meghívásokhoz képest).

Június 17-én
kirándulás Pektos, Luckenwalde, Schwedt vagy Clevelen (mintagazdaságok) megtekintésére (a meghívásokhoz képest).

Június 18-án
az utitársaság fölözlik s a délutáni gyorsvonattal indulók Breslaun, Oderbergen, Zeolnán át 19-én reggel Budapestben vannak.

Jelentkezési föltételek.

Jelentkezéseket erre a tanulmányutra az OMGE. titkári hivatala fogad el. A jelentkezés előfeltétele az nban, hogy a jelentkező egyidejűleg előjegyzési díj címén (mely a részvételi díjba be fog tudatni) ötven koronát küldjön be az OMGE. pénztárába.

A titkári hivatal a jelentkezők névsorát márczius 15-én lezárja márczius utolsó napjáig minden egyes jelentkező tagot levélben értesít arról, hogy jelentkezése elfogadható-e vagy sem. Utóbbi esetben a pénztár az előjegyzési díjat viszküldi.

Aki tényleges részvételre előjegyztetett, az az értesítéssel együtt az előzetes utitervet és a jelentkezők névsorát meg fogja kapni, köteles azonban a részvételi díj második részlete fejében legkésőbb április 15-ikéig száz koronát beküldeni az OMGE. pénztárába.

Április folyamán a titkári hivatal szét fogja küldeni a részletes utitervet, mely már végleges adatokat fog tartalmazni oly fölhívással, hogy aki az utleirást, körutazási jegyet és szelvényeket tartalmazó utikönyvre igényt tart, legkésőbb május 1-éig fizesse be az OMGE. pénztárába a részvételi díj utolsó részletét képező 246 koronát, mert ennek elmulasztása egyértelműnek tekintetnek azzal, hogy az illető a társasutazásban való részvételről lemondott s befizetett 150 korona elélegének megtérítésére igényt nem tart.

Aki május 1-éig a 396 koron részvételi díjat befizette, annak a titkári hivatal május első napjaiban megküldi az utleirást, teljes programot, utikalauzt, tudnivalókat, az utitársak névsorát, körutazási jegyet, szállás és reggeli szelvényeket és esetleges meghívásokat tartalmazó utikönyvet. A körutazási jegy és szelvények 90 napig érvényesek levén az együttes indulásban akadályozott résztvevő utóbb is bárhol csalalkozhatik a társasághoz, vagy egyedül is végezheti a körutazást.

Jelentkezési határidő: **márczius 15.**

Düsseldorf--Bielefeld--Hannover--Göttingen--Weende--Nordhausen--Halle--Magdeburg--Hadersleben--Quedlinburg--Berlin--Dahlem--Clevelen--Breslau--Budapest

Myilvános árverésre kerül nagyságos özv. Döry Vilmosné urnő felső-leperdi gazdaságában **f. évi márczius hó 12-én délután 1 órakor**

26 drb vörös-tarka, chamois és zsemlye-tarka II.—2 éves tisztavérű szimmentháli tenyészképes **bika.**

Az árverés napján előzetes bejelentésre a t. vásárló közönség rendelkezésére az ujdombóvári állomáson kocsik fognak állani, a bejelentések az uradalmi intézőséghez, Felső-Leperd, utolsó posta és sürgöny-állomás Kocsola-Ódalmandra intézendők.

Az uradalmi intézőség.

02-7

KARTELLÉNKIVÜLI

összes

Műtrágyák

Legolcsóbb napi árban kaphatók a

MEZŐGAZDASÁGI ÁRUHITELBANK RÉSZV. TARS.

Budapest, V., Báthory-utca 5. szám.

Sürgönyczim: Erőtelefon.

Sürgönyczim: Erőtelefon.

MEGHIVÁS

**A Tiszavidéki Mezőgazdák Szövetkezete
Debreczenben**

második (csonka) évi rendes közgyűlését

1907. évi márczius 17-én délelőtt 10 órakor saját helyiségében Széchenyi-utca 1. szám alatt tartja meg, melyre a szövetkezet tagjai tisztelettel meghívottnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. Közgyűlési jegyzőkönyv-hitelesítő 2 tag kiküldése.
2. Igazgatósági jelentés a múlt (csonka) üzletév eredményéről.
3. Az 1906. (csonka) évi mérleg* és zárszámadások előterjesztése.
4. A felügyelő bizottság jelentése és ennek kapcsán a felmentvény megadása.
5. Az igazgató-tanács kiegészítése 20 tagra.
6. Indítványok.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból: 12. §. Minden üzletész egy szavazatra jogosít, de egy tag sem gyakorolhat saját üzletészei alapján 20 szavazatnál — meghatalmazás alapján pedig saját üzletészei hozzászámításával 40 szavazatnál többet.

13. §. Oly indítvány, mely az alapszabályok módosítását vagy a szövetkezetre valamely teher vállalását fogalná magában, négy héttel a rendes közgyűlés előtt az igazgatósághoz írásban nyújtandó be. Minden egyéb indítvány pedig a közgyűlés előtt 8 nappal a szövetkezet irodájában írásban jelentendő be.

* A mérleg az intézet helyiségében ki van téve s az a tagok által a hivatalos órák alatt megtekinthető.

6226

92964/1906. számhoz.

Földhaszonbérleti hirdetés.

A magyar vallásalap tulajdonát képező s Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegyében, Dévaványa község határában fekvő Ecseg pusztának a haszonbéri és versenytárgyalási feltételekben művelési ágak szerint részletesen felsorolt 4125 1507/1600 kat. holdas mezőgazdasági birtokrésze 1907. évi november hó 1-től 1919. évi szeptember hó 30-ig, vagyis 11 évre és 11 hónapra terjedő időre az alólírott miniszterium IX-ik ügyosztályában (Vadász-utca 33.) az 1907. évi márczius hó 20-ik napján délelőtt 12 órakor tartandó zárt ajánlatu versenytárgyalás útján fog haszonbérbe adni, mely zárt ajánlatok nyilvános felbontásánál érdeklődők jelen lehetnek.

Az egykoronás bélyeggel ellátott, lepecsételt és a kellő bánatpénz letételét igazoló pénztári nyugtával felszerelt írásbeli ajánlatok az alólírott miniszterium segédhivatalának igazgatóságánál legfeljebb a versenytárgyalási nap délelőtti 10 órájáig nyújtandók be.

Az ajánlatban nem a holdankénti, hanem az egész birtokra felajánlandó évi haszonbér számokkal és betűkkel irandó ki.

A versenytárgyalásban résztvenni óhajtok figyelmeztetnek, hogy ajánlataik csak akkor tárgyaltatnak, ha ezek a kiszolgáltatót ajánlati minta szerint perrendszerűleg két tanu előttemezésénél aláírva magukban foglalják annak kijelentését, hogy az ajánlattevők a hirdetésben és az általuk is ismert feltételekben foglaltaknak magukat mindenben alávetik.

Bánatpénzül 12,000 korona vagy készpénzben, vagy biztosítékképes értékpapirokban, avagy pedig a Pesti hazai első takarékpénztár betéti könyvecskéjében bármelyik állami (adóhivatali) vagy közalapítv. közp. pénztárnál teendő le és az arról szóló letéti nyugta az ajánlathoz csatolandó. Elkésve érkezett vagy kellőleg ki nem állított avagy fel nem szerelt ajánlatok, valamint az utóajánlatok sem fognak figyelembe vétetni. Oly egyének, kik gyámhatalom vagy gondnokság alatt állanak, ugyszintén akik az uradalommal szemben hátralékos tartozásban vannak, vagy bármilyen czimben perben állanak, a versenyből kizáratnak.

A részletes versenytárgyalási és haszonbérleti feltételek, nemkülönbén az ajánlati minták a miniszterium segédhivatalainak igazgatóságánál és a püspökladányi közalap. kir. gazd. felügyelőségénél a hivatalos órák alatt megtekinthetők, esetleg, amíg a készlet tart, díjtalanul fognak érdeklődők kérelmére kiszolgáltatni.

Budapest, 1907. február hó 14-én.

A vallás- és közokt. m. kir. Minisztertől.

Már megjelent
Szálás takarmánynövények
termesztése.

Irták: **Szilassy Zoltán**, orsz. képviselő, G. E. O. Sz. titkár és **Grabner Emil**, a magyaróvári magyar kir. növénytermesztési kísérleti állomás adjunktusa.

100 képpel.

Bolti ára csinos vászonkötésben 10 korona.
 Az O. M. G. E. tagjai és a „KÖZTELEK“ előfizetői
8 korona

kedvezményes árért rendelhetik meg.

***

A mezőgazdasági termelés belterjességének fokozódása és az állattenyésztés fontosságának emelkedése a takarmánynövények szántóföldi termesztésének terjedését is maga után vonja. Az O. M. G. E. már 1890-ben pályázatot irt ki a fűféle takarmánynövények termesztésének ismertetésére, mely pályázat folytán **Szilassy Zoltán** bizott meg a mű megírásával. Ez a munka azóta teljesen elfogyott, a mutatkozó szükséglet azonban arra bírta a szerzőt, hogy társulva **Grabner** Emillel, a m.-óvári m. kir. növénytermesztési kísérleti állomás adjunktusával, új kiadást rendezzen sajtó alá, mely azonban ne csak a fűféle takarmánynövények, hanem a szántóföldön termesztett összes takarmánynövények (pillangósok és levelesek), valamint a keveréktakarmányok termesztését is behatóan tárgyalja.

Szilassy-Grabner munkája tehát nem egy régi munka pusztán új kiadása, hanem teljesen új mű, melyben a fűféle takarmányok Szilassy pályadíjnyertes munkája nyomán bővített tartalommal foglaltatnak, a pillangós és leveles növények termesztése egészen újonnan tárgyalatik, a keveréktakarmány termesztésére vonatkozó rész pedig jelentékenyen kibővítve és megjavítva bőcsátatik közre.

Sziveskedjék kivágni és levelezőlapra ragasztva, beküldeni.

A „PATRIA” gazdasági szakkönyvkereskedésétei
 BUDAPEST, IX., Üllői-ut 25.

Megrendelek utánvétellel ..... példány **SZÁLÁS TAKARMÁNYNÖVÉNYEK TERMESZTÉSE**. Irták: **Szilassy** és **Grabner**. Kedvezményes ára vászonkötésben **8 korona**.

Hely .....

aláírás.

Dr. Bernolák Károly

szepesharaszti gazdasága előjegyzést elfogad:

1907. őszen szállítandó

friz kosokra és juhokra.

Árajánlatot levélben küld.

F. év szeptember hó elején szállítandó **hatsoros Heinrich-féle rozsrá**, mely 1905-ben 21-szeres, 1906-ban 19-szeres termést adott. A rozs ára: 100 kg-kint brutto netto helyett ab Markusfalu állomás 30 korona. Rendelésnél félérték előlegként bektüendő.

Megrendeléseket: **Dr. BERNOLÁK KAROLY, KASSA, FŐ-UTCZA 96. SZÁM** címre kőrünk. 6057

Mezőgazdasági üzemi osztályunknál

nyilvántartásra bejelentetett:

Birtokvétele:

megvételre kerestetik **200 magyar holdas** birtok 30-40 kilométernyire a fővárostól. 455

Földbérletet

70-150 m. holdig terjedő hosszú lejáratu bérlet kerestetik **kertészeti czélokra**, 521 kerestetik egy **800-2000 m. holdas**, kellő gazdasági épületekkel ellátott bérbirtok, egy **250-400 m. holdas** bérlet esetleg társasul, egy **1500 m. holdas**, jó földdel és épületekkel, város és állomás közelében, **belterjes** gazdálkodásra. 507

keresők:

Csakis közvetlenül a tulajdonosoktól fogad el bejelentéseket

az **OMGE. igazgatósága.**

Fajtiszta, vetnivaló burgonya

Haas Ignác kemecei és görög szállási gazdaságaiban vetési czélokra következő **fajtiszta** burgonyafajok rendelhetők:

Hortensia, Imperator, Prof. Marker mm-ként ..... **5 K.**
 Magyar-kincs, Reichskanzler, Aspasia, Hatzfeld-herczegnő, Nansen mm-ként ..... **7 K.**
 Up to Date, St-Wenzel Dabér, Gratia, Sas mm-ként ..... **9 K.**

ab Kemece vagy Görög szállási állomás. Zsákok önköltségen számittatnak. Wagonrakományok vételénél külön egyezség szerinti mérsékeltebb árak.

Rendelések: **HAAS IGNACZ, NYIREGYHÁZA** címre intézendők. 6144

Mezőgazdasági kereskedelemtan.

Irtá: **KROLOPP HUGO**.

Ezen, mezőgazdasági szakirodalmunkban hiányt pótló mű hivatva van arra, hogy a gyakorlati gazdát a gazdasági termények és termékek beszerzési és értékesítési módjaival megismertesse.

Bolti ára 10.- kor.

Megrendelhető a „PATRIA” r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25. szám.

Eladó.

Duppai zab 100 kilónként 16 kor. Hanna árpa 100 kilónként 16 kor. Lapusnyaki tengeri 100 kilónként 16 korona.

Vál gatott csövek közepéről morzsolva 24 kor. Ugyanebből 10 q. felüli rendlésnél 20 korona. Mult évi átlagtermés feles művelés mellett 2958 kiló szem volt. 100 kiló csöves 846 kiló szemet ad; kitünő csemegének is főzve, levöldus szára fejobb takarmány és csalamádé.

Előjegyezhetők:

Raczka X Friz kosbárányok drbonként 30 kor. Fehér és sárga Orpingtontojások drbonként 50 fillér. Pekingi kacatojások drbonként 50 fillér. Böven tojó Oiasz X emdeni ludtojások drbonként 1 kor.

Csiklaploczai Lázár László gazdasága

Lapusnyak, posta: Hunyad-Dobra.

2026

— Eladó széna. —

Hontmegyében, Ipoly-Vecsén (vasútállomás) 90 szekér utolsó évi termést kitűnő ipolyi széna eladó. Teljesen tiszta, úgy szarvasmarhának, mint birkáknak való. (Cím a kiadóhivatalban. 6221)

A sertésvész gyógyítható!

Brummel Gyula állatorvos eljárása szerint. — Ezen szerzőtől éppen most jelent meg:

A SERTÉSVÉSZ GYÓGYÍTÁSA

gazdák, állatorvosok, sertéstenyész-tők és hizlálók használatára:

Ára 3 korona, melynek előleges beklü-dése ellenében bérmentve küldi meg a „Patria” r.-t. gazdasági szakkönyv-kereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut. 25.

Phacélla. Elsőrendű zsidó és mánt szolgáló. Zöldugarnak és zsidógyárnak kiválóan alkalmas. Vetés ideje március hó, kat. holdanként 5 kg. vető-mag elegendő. Kilogrammon-ként 150 fillért bezarvezhető Balogh Tibamér szentkiszmai garda árban. Vasútállomás Berettyó-Ufalu. 368

Cseplő-garnitúra kitűnő kar-ban, hillelet miatt eladók és pe.ig: 1. Ramones és Co. 8 lőerejű garnitúra. 2. Clayton és Shuttleworth, ma-gasjárd 8 lőerejű, 3. „Gnom” benzínmotor, Clayton és Shuttleworth garnitúra 8 lőerejű cseplővel. 4. „Gnom” benzín-motor, Clayton és Shuttleworth-féle 8 lőerejű cseplővel. 5. Clayton és Shuttleworth-féle 8 lőer-jű garnitúra. 6. Clayton és Shuttleworth-féle magánjáró új garnitúra. Eladó még egy Hoffman és Sohrant-féle új heretiféle és egy új esz-tergápad. Felvilágosítást ad Szv. Kanizsar Gyulánál, Debrecenben, Teveki utca 94. 364

Eladó. Egy nyolcs lőerejű Schutteworth-féle cseplő és egy új lőerejű Nieholsen-féle lokomobil. Megtekintés az Olcsmajori gazdaságban, u. p. Adács, vasúállomás Vá-mosgyök. 305

Burgonya. Makyer Kincs, hi-vető bőtermő, vető és étkészére igen alkalmas, nagyobb mennyiségben, vala-mint tavaszi búkköny Straaser Józsefnél Kősegy-pusztán, posta Tolna-Tamási kapható. 178

Eladó 110 hold elsőrendű szántóföld gazdasági építéssel, Pestmegyében, va-sút- és hajóállomáshoz igen közel. Felvilágosítást ad Schvarecz Arthur Dömsöd-Apaj. 328

Cseplőgarnitúra elváltorral, 8 lőerejű Clayton és Shuttleworth rend-szerű, teljesen jó karban, jutá-nyosan eladó. Kókai Gazdaság, posta és vasúállomás Lepsény. 398

Eladó a z. Gróf Apponyi Albert osztrácsi uradal-mában. Fe rúka közep 401 kedve, Gazi szalma préselőve 50 vaggon körül, egy vaggon Ára berakva vető ponyvával 150 korona, Csorvás állomásra. Tavaszi szalma szétte ezen feltételek mellett, 250 koronáért. 360

Birtok eladó. Szabolcsmegyé-ben 918 holdas (istén 20 százalék hasznosított) remek birtok nagy kastélyval, ugyanott 1280 hold-as uradalom. Beregme gyében 420 holdas remek birtok ka-stélyval, több nagyobb és kisebb erdőbirtok eladó. Csak föld-birtok keresőknek ad bővebb felvilágosítást a „Mezőgazda-sági Áru- és Hiteforgalmi” vállalat, Budapest, VI., Váci-út 61. Válasszbélyeg. 410

Vetőmag eladás. A baranya-telemben eladandó szép, pi-rosa tavaszi buza, q. 18 kor., kanadai zab q. 17 kor., Varsia-répmag q. 60 kor., bétarmó, sárga husú burgonya q. 6 kor. Árban vető zsákjában vagy önköltségen felszállítottó zsá-kokban szállítva ab Baranya-telemből az állomás. Megren-delések intézendők Uradalmi Iűbérnökséghez, Bara-nyaszentlőrinc. 383

Mautner magtöltő 60-70 cm. magú akác cse-mete, ezrenként 6 korona, előszóvnynek legalkalmasabb gleditsia-csemete, ezrenként 8 korona. 2 éves erősebb, 1 m. magas akác csemete, ezren-ként 19 koronáért kapható tavaszi kiltetésre nagyobb mennyiségben is díjmentesen jó csomagolás mellett, helybeli vasuton feladva alólítottál: Dobos Imre főszolgabíró Tiszá-lók, Szabolcsmegyé. 388

Ötven máta gondosan mör-szölt és tisztított faj-tiszta, igen bőtermő, korán be-erő alcusú tengeri vető zsák-jában, helyt iteni állomás 15 koronájával eladó. Kisebb tété-tekben egy koronával drágább. Bőrgazdaság, Szabadszállás. 357

Vetőmag-eladás. Magyaror-szág legbővebben termő takarmányrúpa az illmici árpa, korán érő s a magy. kir. lővényttermesz-tési állomás évi termés-letét szorint a takarmány-árpa-vidékeken legjobban bevált árpa-féle. Ára vető zsákjában vasutára szállítva 100 kg.-ként 17 korona. Holdanként legna-gyobb gumó és keményítő-termetést szolgáltató Prof. Mátyás Bura onya válo-a-tott vetőmag vető zsákjában vasutára szállítva 8 koronáért eladó 100 kg.-ként. Megren-deléseket elfogad J. utamajori gazdaság, u. p. Melykut, Bács-megyé. 380

Eladó birók Pestmegyében Budapesthez 1 Grányira vasúti állomással 600 magyar hold. Hajdumegyében nádud-vári határon 257 magyar hold. Beregme gyében Tiszafüred járás 670 hold, Zemplénmegyé-ben 1050 hold, melyből 500 hold és buktaerdő, 100 hold fenyő, többi szántó, Bereg és Szabolcsmegyé közt 450 hold, Szabolcsmegyében egy 928 és egy 420 holdas birtok eladó. Fenti birtokok gyönyörű ka-stélyval, összes gazdasági épü-letekkel vannak ellátva Csak közvetlen vevőknek nyújt bő-vebb felvilágosítást. Mező-gazdasági Áru- és Hitefor-galmi vállalat Budapest, VI., Váci-út 61. Válasszbélyeg. 409

Nádudvaron 388 magyar hold, elsőrendű föld-birtok eladó. Bővebbet Mező-gazdasági Áru- és Hitefor-galmi Vállalat, Budapest, VI., Váci-út 61. Válasszbélyeg. 414

Ajánlok tiszán kiostalt ta-vaszi búkkönyt 1-2% zabbal, vető zsákjaita Kiszén-Erdőhegy Állomáson 19 korona árban. Schillingér József birtokos, Kiszén, Arad-megyé. 384

Eladó négy darab Budapesti központi tejcsanakok részvény. Cím: Klein Aladár Karácsond, Heves m. 275

Baromfitenyésztők Gyvel-mébe! Most jelent meg: Egy ka-talány Amerika és Európa néhány nyugati kultúrálismá-nak baromfitenyésztése és kereskedelméről Irta: Szathmáry Miklós. 80 fillér elő-leges beklü-dése ellenében bér-mentve küldi a Patria r.-t. gasz-dasági szakkönyvkereskedése Budapest, IX., Üllői-ut. 25.

1000 darab szép erős kőrifsa,

1000 drb nemes gyümölcsfa, körte, alma, szilva, cseresznye, őszi barackz.

Legszebb magastörzsi rózsák.

4 darab palma.

6 darab hatyu eladó

a kálozi kertészetben

Káloz, Fejérmegyé. 387

Fiedler János lenfonógyára Komárom. vesz

nyers lenkórót szál-nyeréshez, va-lamint kaszált és géppel csépeft

lenszalmát, tetszés szerinti mennyiségben és elad eredeti (pernai)

orosz lenmagot.

Nemesített alcsuti tengeri

vetőmagot a folyó évben is ad el az alcsuti főher-czei uradalom. A vető-magnak válogatott csövek közép részéről, kézzel mor-zsolt tengeri ára méter-mázsánként 18 korona. Zsá-kok önköltségen lesznek szállítva. A tengeriből 0-50 q-nál kevesebb mennyiség nem szállítatik.

Megrendeléseket a pénz előleges beklü-dése, vagy az áru vasúti utánvétele-zése mellett, míg a készlet tart, elfogad a főhercegi intézőség, Vértessacsán. — (Posta-, vasut-, táviró-állomás, Bieske, Sárbogárdi h. é. vonalon). 6208

Világ hírvő szabadalom 18 államban

Stadel-Torkos földmérő-taliga kapható Stadel gépgyárban, Győrött.

Csalamádé vetésére

alkalmas elsőrendű fehér gömbölyű korai tenger-kapható Littmann Ármannál Orosházán. 329

A vadon termő gyógynövények,

valamint a gazdasági melléktermékek gyógy-szeri értékesítésének rövid ismertetése.

Irta: **PÁTER BÉLA** a kolozsvári gazdas. akad. tanára. Szerző, ezen 59 ábrával ellátott könyvében részle-tesen ismerteti a hazánk-ban vadon termő gyógy-növényeket és hasznos ut-baigazításokkal szolgát azok szedése, szárítása, csoma-golása és értékesítése iránt.

Bolti ára vászonkötésben 5.— kor. Az OMGE. tagjai és a „Köztelek” előfizetői számára 4.— korona.

Megrendelhető a „PÁTRIA” r.-t. gazdasági szakkönyv-kereskedésében, Budapest, IX. ker., Üllői-ut. 25. szám.

HALDEK magnagykereskedése Budapest VII., Károly-körút 9.

Ajánl rendkívül ju-tányosan északnémet, magas csiraképeségű, szavatolt fajazonos

eckendorfi répmagot

kiváló tisztaságu és mi-nőségű

tavaszbúkkönyt más-lak-remetei és öt-venesi állomásokról,

tavaszbuzát

(a veszprémi káptalan termése),

csillagfürtöt

fehéret és kéket,

csibehurt

apró- és nagyszeműt, arankamentességre olomzárólt

lőherét és luczernát

s egyéb tavaszi vetésre szolgáló

takarmánymagvakat.

SCHMIDT M. szilgyártó, nyerges és bőrdűdős Budapest, VIII. ker., Kerepesi-ut 25. sz., a Vas-utca sarkán. Ajánlja saját gyártmányu kocslő- és lovagló szer-számalt, utazó- és közl-bőrdűdők, női kőzitáskák, pénz-, szivar- és cigla-rotta- stb. tárczát. Árjegyzék ingyen.

Tavaszi vetésre ajánlok eredeti HANNA

vetőárpat

Kubloek Ferencz, földbirto-kos, Celeohovitz, Mähren. 6148

Eladó 60 fillér. Loozfenyő: 1 méter magas 70 fillér, 75 cm. magas 56 fillér, 50 cm. magas 40 fillér. Vékonybőjn dűfő: 2 méter magas 60 fillér. Faiskola: Gönyő (Győrme-gye). Csomagolás önköltségen, vas-uthoz szállítás ingyen. Meg-rendelése. ík: Márffy Edő, Buda-pest Vár, Országház utca 2. 353

Vétel

1000 nérmáz a I. rendű széna préselt állapotban, a sárosi vasúállomásra szá-lítva, meg-étele keresetük. Árjajánlatot kér a Jakabszál-lási uradalom tisztartásaga. Sáros. 363

Csicsókát

waggontelenként kere-sek megvételre. Ajánla-tokat „Vad” jellege alatt a kiadóhivatal továbbít. 382

MÉZET

veszek készpénzért minden mennyiség-ben Schwarz, Buda-pest, Baross-tér 4. 405

Erdőbirtokot

keresek megvételre. Ajánlatokat kérek „Erdőbirtok 61537” alatt Schwarz József hirdetőjébe, Andrassy-ut 7. szám. 406

Nagyobb birtokot

őhajtanék venni, le-hetőség közvellenül a tu-lajdonostól. Ajánlatokat ké-rek „Komoly vevő 6154.” alatt Schwarz József hirdetőjébe. Andrassy-ut 7. 407

Bérlet

Pest. Veszprém vagy Fohé-r, megyé-on ker sek 000-1500 kat. hold körűlt birtokot 15-20 évi időtartalomra haszon-bérbe 1907. év őszén átvéve lehetőséer instrukcióival. Kű-velitő díjazásban rem résszűl. Cím a kiadóhivatalban. 358

800-1500 holdas inkü-zív gazdasá-gokra alkalmas épületekkel ellátott bérletet keresek magam részre vasuthoz közel, melőbbi átvételre. Cím: Budapest, Rókk Szilárd-utca 53/a I. 2. 408

Kerestetik: 600 1200 mh. holdig megvételre. Somogy, Zala, Veszprém, Tolna, Fehér és Pestmegyébe. Cím a ki-dő-hivatalba. Közvetítők kizárva. 365

Ponyvák

és ZSÁKOK a legjobb kiviteiben, valamint mindennemű javításokat pontosan és gyorsan szállít az

Első magyar villanyerőre berendezett zsák- és ponyva-varró- és javító-vállalat Budapest, V., Sziget-utca 9.

Különös figyelembe ajánljuk pokróczainkat, vízmentes ponyvával bélelve, valamint abrakos tarisznyákat.

Árjegyzék, minták kívánatra ingyen és bérmentve küldetük. 6215 Telefon 30-95.

Répa- mag

óvári, oberndorfi,
eckendorfi javított
óriás

Dollár zab

Székely

tengeri

Karós és törpe

babok

Gyorsfejlődésű

Magyar

bikák

Poland-china kan
malaczkok

Pekingi gácsérok

Orpington kakasok

lámpanélküli

Költőgépek

Pekingi kacsa-, emdeni
lud-, fehér és fekete

Orpington-

tojásokra

előjegyzést elfogad

Teleki Arvéd

gróf
drassói uradalmi
intézősége, u. p.

Konczai.

WEISZ LAJOS

nagykanizsai lókereskedő és
lóbizományos **vesz**

1/2, 1, 2 és 3 éves csikokat,
ugyszintén közvetíti
anyakanczák vételét. 278

Muraközi

hidegvérű

(nori) igás

tenyészlovak

és tenyészmenek
vásárlásánál közvetlen a
tenyésztőtől, segédkezé-
semet felajánlom s a folyó
évben Muraköz és vidé-
kén tartandó lóvásárok
jegyzékét kívánatra szive-
sen küldöm. — 1-ső rendű
referenciák rendelkezésre
állnak! — Czirme:

idős Heinrich Mór
lóvásárló ügynöksége

Csáktornya (Muraköz)

Sürgönczim:

Heinrich Senior,
Csáktornya. 278

Risórendű fajjellegű
vöröstarka ökor és
üszőborjukat

1-2-3 éves korban, to-
vábbá hizalásra vagy já-
tomba való tarka ökor-
ket, ugyszintén hasas v.
friss fele

teheneket

a legjutányosabb árban
egyezség szerint bármily
mennyiség szállítására vál-
lalkozunk 4163

Splitzer és Weller
Kis-Ozell

Bonyhádi

friss tejős-tehenek
és tenyész-bikák jutá-
nyos áron kaphatók minden
héten kedden, szerdán és
csütörtöki napokon. Istál-
lók Kispesten, Üllői-ut 24.

Telefon: Kispes 1.

Levél- és sürgönczim:

Flaschner Sándor

5743 tehénkereskedő

Bpest, Ferencz-körut 40

100 drb. prima egy éves
erdélyi fajta ökor-
bor, n. jutányos áron eladó Biro
István birtokosnál, Momo-tor-
szeg, u. p. Deák, Szolnok-
Bibokamegye. 354

Erdélyi Kereskedelmi Társaság

Fodor és Társai

megbízásokat elfogadjak
jármes ökrök tinek,

sertések, juhok, lovak és
egyéb tenyész- vagy husz-
nálatti állatok beszerzésére
és azokat felelősség mellett
gyorsan és jutányosan di-
rekt forrásból közvetít.

Czlm: Erdélyi Kereskedelmi
Társaság Kolozsvár, Szent-
egyház-utca 2-ik szám.
Telefon 311. 3135

Kiválóan csontos,

nemes és jófejűdésű

6190 Bonyhád-

Simmenthali

keresztelésből eredő 1 1/2-

2 éves

tenyész-bikák

eladók. Fedezetelés kipro-
bálva. Az Intézőség Pla-
forma, posta Csákvár.

Vegyések

Építkezéseket!

Gazdasági építkezése-
ket, gyárakat, malomok, lakóházak
tervezését, felépítését, átalakítá-
sát mod-rúli bárhol előny-
osan elvállalja, városi tehermen-
tes tekeket jövedelmezőleg
előzetesre felépíti Borsod-
abonyi tanácsadó irodája
Budapest, Rákóczi-ut 73.

Kitűnő hegyi erdői görbe
sarvasmarhákat és
juhokat legeltetésre elfogadjak.
Klein Sándor, Ruzs, posta Ka-
rásebes. 307

A Magyar

gazdasági és erdőgazdasági
országos egyesület
ajánlja a földművelés és birtok-
uraknak állatközelítő osztá-
lyának bejelenési lapját elhe-
lyeztetésére. Az os. ügyben való
minden felvilágosítás és a köz-
vetítés teljesen díjmentes.

Mezőgazdák

és erdőgazdák foglalko-
sának nyugdíjintézkedése. Kom-
kózi biztosításokat: nyugdíjra,
rokkantsági díj- és beteg-
díjra, mezőgazdasági, erdőügyi
és csokkai rokon foglalkozásu
egyének számára a legelősebb
díjfeltételekkel, mert nem nyu-
gdíjkorára alakult vállalat.
Kivánatra alapszabály díjtétél-
szel és bővebb felvilágosítá-
sai szolgál az igazgatóság.
Budapest, Kőtelek, Üllői-ut
24. szám.

Ezüstprém-Chinchilla

tenyészkepes fajnyulaknak
március 1-re való felállítására
előjegyzéseket már most elfog-
adjak Virágh Béla fajnyul-
tenyésztője Borsodhársá-
nyon. Gyakorlatilag tenyész-
tési és értékesítési utasítást
már most bárkinek ingyen és
bérmentve küldök. Or. anyu-
nyulhoz egy himnyul szükse-
ges. Egy anyanyul évi szapo-
rulatja legkevesebb 30 drb. Ár
darabonként 15 kor. Tenyész-
tést 100 tenyészanyával és 20
tenyészpárval adok. 5787

Eladás

Szép uradalmi békény-
mag megrendelhető ná-
lam, akár wagen, akár kis
tételben. Ifj. Domán Ignác,
Balassa-Gyarmat. 312

Alkalmi szongorvétel

Bösendorfer
Schweighoffer Kern-Wirtl
Kiváló mesterek gyarmat-
nyul 200 forinttal fejlebb.
Pianinók 1800 frt, új szon-
gora vagy pianinó 250
frttel fejlebb minden ár-
ban Zengora szimfonom-
hangok helyben és
vidéken, csakavatósi
szertások által gyorsan
okosodó eszközöknek.
Kemény Mihály, A Magyar
Kör. Fennakadalmi szállí-
tása Bpest, Király-n. 58.
5478

Burgonya. Vétel és átvezetés
Borsodhársányi erdői egykori
kiválóan alkalmas, eladó. Ma-
gyar Kincs waggontelekek-
ben 4 3-50 K. Rézsa waggon-
telekekben 4 4-00 K. mm-ként
vevő székjában Pordákecsge
vasútállomásra állítva. Kisebb
tételben 50 állérral drágább.
Cím: Hónig, Móra, Pordá-
puszta, u. p. Tolna-Tamási. 79

Saját termései, tisztán kezelt
80 literes szőlő 6 bor
eladó. A borok Somlón fektet-
tek. Felvilágosítást ad a tulaj-
donos, Gyümölcsy Vince, Uk-
kon, Zalamegyében. 308

Burgonyát vesz és elad
minden fajta 6t és
vetőburgonyát különösen ke-
resék Kipfler Rézsa és
sárga burgonyát. Szíves aján-
latot kér Pollák L., Bonyhád
89

Eladó fajfajta duppani és
incsiel zab, Hanna,
Szőc-owl és tót árpa K. 17-
békény K. 16.50, Thiel,
Zborow, Rote Massen, Orth,
Woltsmann, Bund. Silesis bur-
gonya K. 6.- mm-ként, vevő
székjában nagykanizsai vasúti
állomásra állítva. Uradalmi
intézőség O pl, u. p. Galam-
bok. 451

Bérlőtemhez kereszény feles
lést keresek
buszvár koronával, mely lehe-
tőzetre is igen alkalmas.
Bérlő nagysága 40 m. l. 10%
lést járólételek. Kitéve
vádat nyul és foglyra.
Ajánlatot a kiadóhivatal
további Bérlőtárs cím-
Bérlő kezdete apr. 1-én. Tar-
tama hat év. 440

Bükköny magot eladó szent-
pál gazdaság, posta
Dunaujvály, Komárom m. 478

Aradmegye Kertész kétség-
ben gazdálkodás
megszüntetése folytán két
csapóegység, 4 marok
rázó aratógép, különféle vető-
gőz, gyűlő, fontolózó, dr-
rázó, üllésztő és fűzőgép,
ekék, borotva és egyéb gazda-
sági felszerelések igen jó kar-
ban és jutányos áron szaba-
dából eladóknak. Tudakör-
hatni Kertész kétség
hivatalánál. 439

Fajtiszta burgonya. Vétel
célra állón válo-
gatói közelmegyei gáz-
ban a következő burgonyafajok
kaphatók: Imperator, Magyar
Kincs, Max Éyth, Hortensia
mm-ként 4 kor. Gróf Wolth-
mann, Omichen, Silesia, Bund
der Landwirth, Up to Date,
Pusa, Krüger mm-ként 5 kor.
Árban vevő székjában a tor-
nyos-pízsalat vagy kopác-
sápi állomásra szállítva. Szí-
ves megrendelések Reisman
Herman gazdaságunk
központi irodája Ká-
várdra címre küldendők. 437

Székely magtengeri-ela-
dás. Erődti székely
megtengeri után termelt és
kintőn sikerült első utá-
termés a legnagyobb gond-
megtengerinek állítva ka-
pható a laponári bérzadásában
mértémszékint 15 koronáért
a vevő székjában Toponár
állomásra szállítva. 438

Abbáziában vevő villa igen
előnyös feltételek mellett szon-
nal eladó. Bővebb felvilágosí-
tást a „Mezőgazdasági Áru- és
Hitelforgalmi” Vállalat Buda-
pest, VI., Váci-körut 61. 413

Karczag vasúti állomások
közvetlen szomszéd-
ságában eladó 230 holdas birtok
vételre egyült. Levelek cím-
zendők: Mezőgazdasági Áru-
és Hitelforgalmi Vállalat, Buda-
pest, VI., Váci-körut 61. Vá-
laszbélyeg. 414

Birtokkeresők és eladók
Az eméti
Aki birtokot előnyösen venni
vagy eladni, bérelni, vagy
bérbevenni óhajt, forduljon
bizalommal a Mezőgazdasági
Áru- és Hitelforgalmi Vála-
lathoz. Budapest VI., Váci-
körut 61. 412

10 óráig díjmentesen a csatlakozásos gépekhez

Kállai Lajos motorgyárában

Budapest, VI., Gyár-utca 50. szám
a legkiválóbb besztinocomobil- és gépkocsikat
szállítok.

Tejjes
szállító
gépek
és
gépek.

Mindegyik motorok minden gazdasági céllal és egyéb
munkákkal maguk kezelhetők alkalmazhatóak házak között is.

Kállai Lajos motorcséplőkészletei
kiváló sikerrel működnek az ország
minden részében, többek között:

baró Kemény József úrnál Maros-Némethi,
Zeykfalvi Zeyk Dániel v. főisp. úrnál Nagy-Egyed.
Oleó áru részlete. Árjegyzék ingyen.

Baromfitenyésztők Lapja

a Baromfitenyésztők Országos Egyesüle-
tének hivatalos közlönye, a legjobb és leg-
előrebb baromfi tenyésztési szaklap.
Mindet tenyésztőre nélkülözhetetlen. Hir-
detésekre a legalkalmasabb. Előfizetési ára,
mint az egyesületi tagsági díja 8 K. egy
évre. Öcső hirdetés díjak. Szerkesztőség
és kiadóhivatal: Budapest, IX., Üllői-ut
25. Köztel. k. I. emelet 10. szám. 6147

Szőlővessző-eladás!

Pallavicini Sándor ögről percsorai filoxeramentes
szőlőtelepén eladó 80 centiméter hosszúságú 800,000
drb sima szőlővessző a kisteleki vasútiállomásra szál-
lítva, csomagoláson kívül:

a) ezre 6 koronáért a következő fajokból: Olasz
rizling, E. erjő, Kövidinka, Nagyburgundi, Kadarka,
C. portó, Merlot, Zöldszilváni.

b) ezre 8 koronáért a következő fajokból: Made-
leine-Angvine, Fehér kecskecesű, Kék kecske-
cesű, Genuai zamatos, Boromeó, Bronner, De can-
dolle-rouge, Rósa mina di vacca, Fendant rose,
Linné, Chas. rouge croquant, Chas. rouge royal,
Chas. musque Nantes, Chas. musque de Ranges, Chas.
musque blanc, Chas. st.-Fiacre, Chas. Napoleon
Chas. blanc croquant, Muscat blanc croquant,
Muscat Ottonel, Muscat Lunel, Muscat frontignon
rouge, Muscat Alexandrien. 6209

Percsorai gazdaság. Posta: Cs.-Sóvényháza.

Eladó burgonya vetőmagnak.

A mikósi uradalomban eladásra kerül-
nek a következő fajtiszta és kipróbált bur-
gonyafajok:

Weisse-Königin hasonlít az Imperator-
hoz, középerő, bőtermő,
fehér husu.

President-Krüger későerő, fehér husu,
igen bőtermő.

Wohltmann fehér husu, vörös héju,
gyon bőtermő, különösen
alkalmas gyári burgonyának magas kemé-
nyítőtartalma miatt.

Geheimrath Thiel és Professor
Mercker mindkettő hosszabb idő óta ki-
próbált fehér husu burgonyák,
egy étkezési mint gyári nagyon al-
kalmassak.

Industrie bőtermő, középerő, sárga husu,
keresett faj, étkezési és gyári
célra.

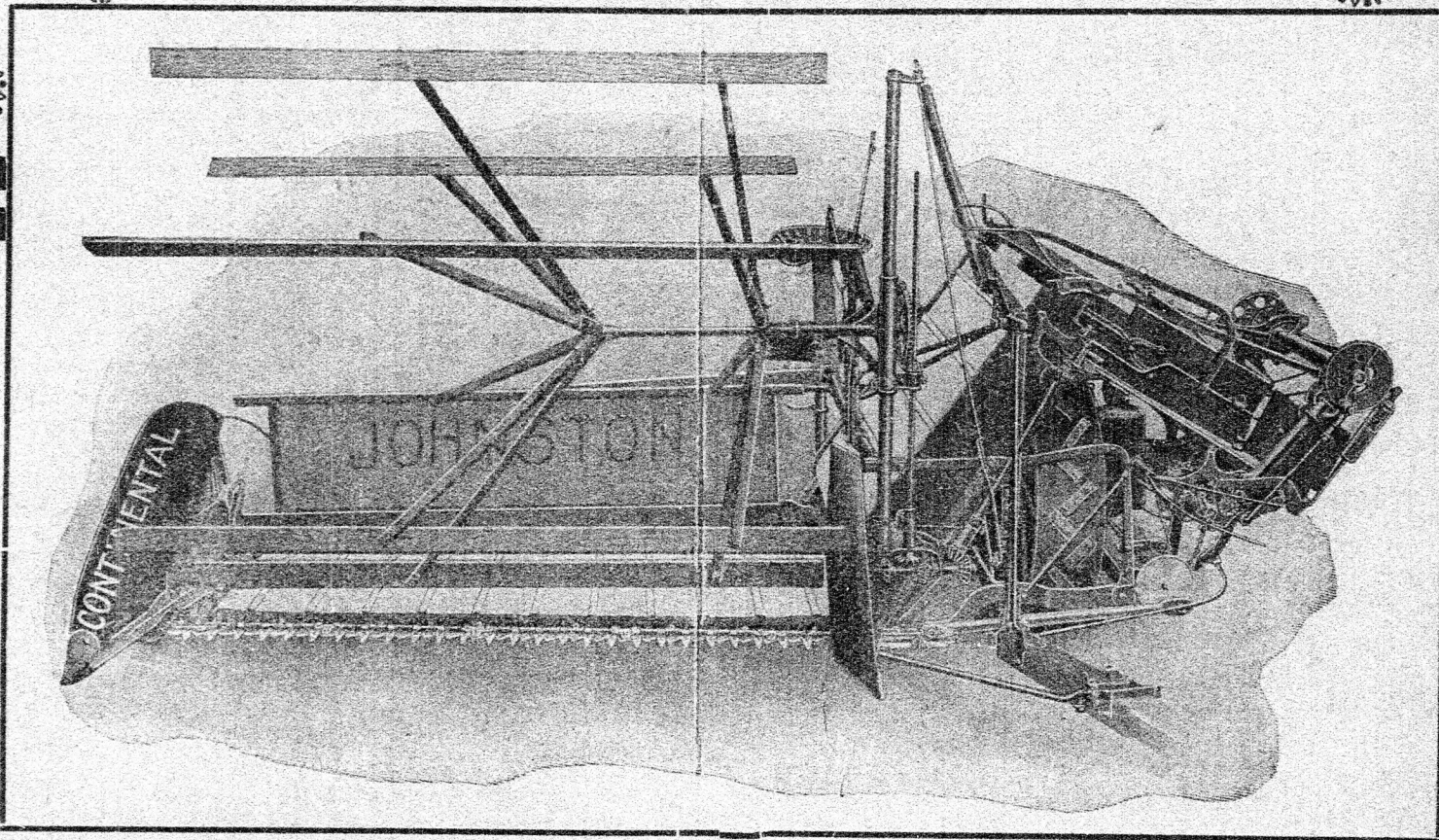
President Ascher sárga husu, koraerő,
bőtermő.

Cimbal nagyon keresett koraerő, sárga
husu, kitűnő étkezési célra.

7 koronáért per 100 kg. vevő székjában
ab vasúti állomás Zalabér. Megrendeléseket
elfogad a vételár egyharmadának előzetes
beküldése mellett: Uradalmi Intéző-
ség Mikosd per Zalabér. ::

A The Johnston Harvester Co.

legmodernebb amerikai specziális aratógépgyár, mely a magyarországi használatra szánt gépeket teljesen a hazai viszonyokra alkalmazva készíti.

JOHNSTON

kéveköto aratógépek
marokrakó aratógépek
fűkaszálók
szénaforgatók és gyűjtő-

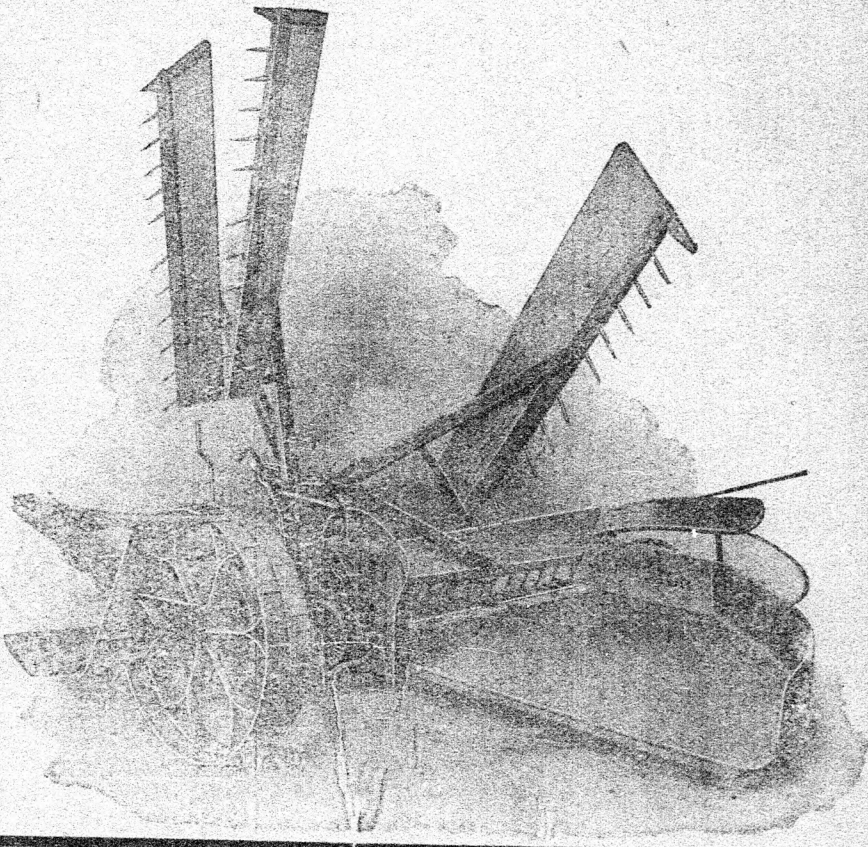
gépek a legtökéletesebb szerkezetű, legkönnyebb kezelésű és legmegbízhatóbb munkateljesítésű e nemű gyártmányok a világon.

A „JOHNSTON“ aratógépek dőlt gabonában is jó munkát végeznek.

Az 1906-iki idényben 1600 „JOHNSTON“ gép talált Magyarországon legelőkelőbb uradalmi körében elhelyezésre; az 1907-re már eddig is beérkezett több száz darabra szóló utánrendelés a „JOHNSTON“-gépek birtokosainak megelégedését minden dicséretnél meggyőzőbben bizonyítja.

VEZÉRKÉPVISELET ÉS FÓRAKTÁR

Melichár Ferencz Bächer Rudolf
Budapest, VI., Nagymező-utca 68. szám.

Hire
min

B

Bet

Keres
kolt,
zett,
zettégy
gavdaa
gazdaa

Csírás
zett,
meeter
kaposol
flakon
16 hl.
hold te
3 liter
fartá,
Béla ur
(u. p. 1

Kertés
lank ré
singer
Szabad

Intenz
szot, gó
tisztet
Nagyob
képreti,
lyárok
vány
S. czégy
ság-tér
egy nős
kulcsá
bet. Flac
rnt.

Gazdas
belőpés
sek, lehe
jával. B
szerint.
Szalancz

Segéd
kicsalá
nyelrb
ágában
küldjék
kat mely
nok Gá
món, po
széke
2 drb to
nyári
buza, 6
lakás, 10

Nőtlen
fizetés
lao. Bír
aj metó
küldem
ság, u.

Kertés
tészetbe
dőlkozó
pánel.
Mihály
puszta

Ispán,
gyakor
nyelvet
Aprilis
balópe
vágyom
Lóbl G

A bary
iomb
sági Ir
részetü
intézet
ki több
kozhat
latával
vények
küldem
sóg
16incm

Béres
hossz
feivéte
Bécsen
bizony
rének.

Kertés
való t
azt fiz
randós
gítás
X. ker
7-8-ig

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével

hajlandó vagyok elváltalni; épügy

mélyrigolozást szőlő-telepítésekhez.

Érdeklődők kéretnek, hogy alantli czimemhez forduljanak.

gőzszántási vállalkozó
WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFÖLD.

Kitünő karban levő használt

20 lóerejű gőzeke-készlet

teljes felszereléssel eladó. — Megkereséseket „Gőzeke” jel alatt a kiadóhivatal közvetíti.

A Szegedi kenderfonógyár részvénytársaság Szegeden ajánl legjobb minőségű
manila kévekötőfonalat aratógépekhez, **kilogrammonként cca 360 méter hosszban,** melyből a múlt évben is uradalmaknak és aratógépgyárosoknak jelentékeny mennyiségeket szállított.
métermázsánsként 125 kor. árban bármely szükségleti állomásra bérmentve szállítva.
Ajánl továbbá már évek óta legjobban bevált
gőzeke sodronykötelet a legjobb angol acélsodronyból, valamint mindennemű gazdasági kötélárut.

A belga óriási nyul

tenyésztése és ápolása.

Írta: Mahacsek Ferenoz.

I kor. 30 fill. előleges beküldése ellenében bérmentve küldi a „PÁTRIA” r.-társ. Budapest, IX., Üllői-ut 25.

Tápió-Sághi bérgazdaságban bérlet lejártá miatt 100 drból álló bonyhádi és simmenthali tehenészetből

harmincz darab friss fejős borjas-tehén

eladó. Venni szándékozókat, előzetes értesítés alapján, Tápió-Szecső vasutállomáson kocsira várja. Levélbeli értesítést Tápió-Ságra kér

özv. Lóvy Sándorné

haszonbérlet.

62.0

Benzinmotoros lokomobilonok!

Motoros cséplő-készletek!

Honi gyártmány! — Honi gyártmány!

Nyersolaj- és szivógáz-motorok!

Gazdasági gépek, malom- és villanyvilágítási-berendezések saját gyárunkban üzemben láthatók!

Üzemköltség óránként és lóerőnként kb. 2 fillér!

Helyhez kötött (stabil) motorok minden üzemhez!

Kedvező fizetési feltételek!

Árjegyzéket ingyen küld

Zámborszky és Társai

szab. önműködő motor fűvágó gépgyár B. T.

Budapest, V., Vigszínház-utca 3. sz.

Az OMGE. üzemi osztálya.

FŐFELADATA: a belterjesebb gazdálkodás előmozdítása, belterjesebb üzemmódok bevezetése, mezőgazdasági üzemek ellenőrzése, szakvéleményadás a mezőgazdasági üzemből folyó bármilyen kérdésben új, üzemtervek készítése és a régiak átdolgozása. A helyes számvitelt és könyvelést bevezeti, a számadásokat felülvizsgálja.

Terveket, költségvetéseket és becsléseket készít, leltározásokat végez.

Szaktanácsot ad különleges gazdasági ágazatokra, mint a szőlészetre és borászatra, a gyömlöcstermelésre, a konyhakertészetre, komlótermelésre stb. való áttéréskor.

Tanácsot ad birtokok bérbeadásánál előforduló minden fontosabb kérdésben, melynek: az okszerű bérleti szerződés szerkesztése, leltározások és becslések megejtése a bérlet átadásakor vagy annak lejártával.

Mezőgazdasági vitás ügyekben választott szakbírói tisztelet vállal és jogi tanácsokkal szolgál gazdasági ügyekben.

Az eladó és bérbeadó birtokokot törzskönyvileg nyilvántartja és előjegyzi a venni és bérelni szándékozókat.

Gazdatisztekét és egyéb képzetesebb gazdasági üzemi személyzetet közvetíti.

Kieszközöl kölcsönöket és konverziókat lebonyolít.

Mindezek végrehajtására külön szakközvegeket alkalmaz, kiknek mikénti díjazása előzetes megállapodás tárgyát képezi.

Az osztály egy 5 tagú tanács vezetése alatt áll, melynek elnöke: rátonyi **REUSZ HENRIK** földbirtokos, tagjai: **NICK EDE** kir. tanácsos, koronauradalmi igazgató, **SIEBAN JÁNOS** m. kir. jószágigazgató, **EMÖDY JÓZSEF** országos képviselő, földbirtokos és **FORSTER LAJOS** kir. tanácsos, mint az osztály előadója.

Bővebb értesítést és felvilágosítást az üzemi osztályra vonatkozólag szívesen ad az

ORSZAGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET
IGAZGATÓSÁGA.

A
Írta és

Son
gyülésén,
sével kap
szenvetők

— P
bizomány
Hiá
népszerű
nyára ne
munkájár
mek-rend
paraszisá
nek ez a
vagy meg
csak meg
nevében

A m
tudják, h
tudják, h
lemszeret
fogadja e
kielégítik
raták tets
nyomora
papi java
többi nag
szegény,

Ahe
szegényed
igazi oka
állapította
nélkül az
a magyar
földhöz.
lege kivá
tartás es
képes. A
olcsó fö
látni ke

S v
várfokát
melynek
szenvetők
pedig m
gatni es
csillapít
hevesebb
fontartja
a hitbiz
óhajtó
nemzeti
sajtolha
méregdr
a földet

M
rálói ny
szemet
retlen f
tek a k
hánytor
telepítés
efféle
állítani
szorgal
met. A
voltak
galmas
vándor